

คู่มือ

สิทธิมนุษยชน

จรัส ดิษฐาอภิชัย

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ISBN 974-91903-5-1

พิมพ์ครั้งที่ 1	ธันวาคม 2546
จำนวนพิมพ์	1,000 เล่ม โดยสถาบันนโยบายศึกษา
พิมพ์ครั้งที่ 2	กันยายน 2548
จำนวนพิมพ์	5,000 เล่ม
พิมพ์ครั้งที่ 3	กุมภาพันธ์ 2549
จำนวนพิมพ์	5,000 เล่ม

จัดพิมพ์โดย

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

422 ถนนพญาไท (เชิงสะพานหัวช้าง)

เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร 10330

ตู้ ปณ. 400 ปณ.จ. รongเมือง ปทุมวัน กรุงเทพมหานคร 10330

โทรศัพท์ 0 2219 2983 โทรสาร 0 2219 2983

สายด่วนร้องเรียน 1377

E-mail : promotenetwork@nhrc.or.th

Website : <http://www.nhrc.or.th>

คู่มือ

สิทธิมนุษยชน

ฉบับพลเมือง

จรัส ดิษฐาอภิชัย

คำนำจากสถาบันนโยบายศึกษา

หลายปีที่สถาบันนโยบายศึกษาได้รู้จักและมีโอกาสทำงานร่วมกับอาจารย์จรัส ดิษฐาอภิชัย เราได้รู้ว่าอาจารย์เป็นนักสิทธิมนุษยชนทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ก่อนหน้าที่อาจารย์จะได้รับเลือกให้เป็นกรรมการสิทธิมนุษยชนนั้น อาจารย์ได้กรุณามาเป็นวิทยากรในการสัมมนาและฝึกอบรมของสถาบันฯ ทุกครั้งที่ผมหัวข้อเกี่ยวกับเรื่องสิทธิมนุษยชน และหลังจากที่อาจารย์เป็นท่านกรรมการสิทธิฯ (ตามที่พวกเราเรียกกันลับหลังแล้ว) ไม่ว่าจะอาจารย์จะมีงานล้นมือเพียงไร หรือการสัมมนาของเราจัดไกลแค่ไหน อาจารย์ก็จะดันดันไปบรรยายให้เหมือนเช่นเดิมทุกครั้ง จำได้ว่าครั้งหนึ่งในการสัมมนาที่จังหวัดตาก เราต้องไปตักรับตัวอาจารย์ที่สถานีรถโดยสาร รับตัวมาบรรยายเสร็จ ก็พาไปส่งที่เดิมเพื่อให้อาจารย์ขับรถโดยสารเที่ยวต่อไปเพื่อเดินทางไปทำงานที่เชียงใหม่ หรือบางครั้งหลังบรรยายให้เราเสร็จ ก็จะมีคนอีกกลุ่มมารอรับตัวอาจารย์ไปทำหน้าที่ในอีกงาน อีกพื้นที่ เช่นนี้เป็นประจำ

อีกงานหนึ่งที่สถาบันนโยบายศึกษารบกวนอาจารย์จรัส คือ การเขียนบทความสั้นๆ เรื่องสิทธิมนุษยชน ลงพิมพ์ในวารสารรายเดือน “ปฏิรูปการเมือง-กระจายอำนาจ” ของเรา ซึ่งอาจารย์ก็ได้ส่งข้อเขียนให้เป็นประจำทุกๆ เดือนตั้งแต่มีนาคม 2545 เป็นต้นมา ในโอกาสที่ “ประชา-วิไลชนา เรื่องสิทธิมนุษยชน” ของอาจารย์จรัส ได้ตีพิมพ์มาได้สองปีแล้ว (และจะมีต่อไป) สถาบันฯ จึงได้รวบรวมบทความทั้งหมดเป็นเล่มและให้ชื่อใหม่ว่า “คู่มือสิทธิมนุษยชน ฉบับพลเมือง” โดยหวังว่าหนังสือเล่มนี้คงจะมีส่วนช่วยส่งเสริมให้สังคมไทยได้เข้าใจในหลักการ และสามารถนำแนวคิดไป

ปฏิบัติอย่างจริงจัง เพื่อที่พวกเราทุกคนจะยึดถือและเคารพในสิทธิมนุษยชนซึ่งกันและกัน ซึ่งจะช่วยให้สังคมลดปัญหาความขัดแย้ง แย่งชิง ช่มเหง รังแก เอารัดเอาเปรียบ และนำไปสู่เป้าหมายสูงสุดในสังคม คือ ความสงบสุข ความเสมอภาคและความก้าวหน้าทางการเมืองและเศรษฐกิจ

สถาบันนโยบายศึกษา ขอขอบคุณอาจารย์จรัส ดิษฐาภิรักษ์ ที่ได้เขียนบทความเรื่องสิทธิมนุษยชนชุดนี้เพื่อจัดพิมพ์เผยแพร่ ขอขอบคุณคุณชัชวาลย์ แก้วเวียง ที่ได้จัดทำกราฟิกและรูปเล่มของหนังสือเล่มนี้ให้น่าอ่านสมดังความตั้งใจที่ต้องการให้เป็น คู่มือ ฉบับพลเมือง

ท้ายที่สุดนี้ สถาบันนโยบายศึกษาขอขอบคุณมูลนิธิคอนราด อาเดนาวร์ ที่ได้ให้การสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมไทยมาเป็นระยะเวลาเกือบ 20 ปี

สถาบันนโยบายศึกษา

ธันวาคม 2546

คำนำของผู้เขียน

หลายปีมานี้ ผมได้รับเชิญไปร่วมสัมมนา อภิปรายและกิจกรรมของสถาบันนโยบายศึกษาหลายครั้ง ส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาการปฏิรูปทางการเมือง การกระจายอำนาจ และการปกครองส่วนท้องถิ่น เมื่อปี พ.ศ. 2540 สถาบันแห่งนี้ได้พิมพ์รายงานการวิจัยของผมเรื่อง “แนวทางยกเครื่องรัฐสภาไทย” ต่อมา เมื่อสถาบันนโยบายศึกษาได้วางแนวการดำเนินงานของ ปี พ.ศ. 2545 โดยเอาเรื่องสิทธิมนุษยชนมาเป็นจุดเน้นประการหนึ่ง ผมจึงรีบเสนอความคิดว่าควรจะมีโครงการสิทธิมนุษยชนอะไรบ้าง คุณยศวัต บุนยเกียรติ และคุณทิพย์พาพร ตันติสุนทร ผู้อำนวยการร่วม สถาบันนโยบายศึกษา เลยชวนผมเขียน ปุจฉา-วิสัชนา ถาม-ตอบเกี่ยวกับปัญหาสิทธิมนุษยชนทั่วไปในวารสารรายเดือนของสถาบันฯ ผมรับทันที เพราะสอดคล้องกับงานส่งเสริมเผยแพร่สิทธิมนุษยชน ที่ผมในฐานะเป็นกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติทำอยู่แล้ว จึงประเดิมตั้งแต่ฉบับเดือนมกราคม 2545 ติดต่อมาจนถึงปัจจุบัน

ในการตั้งหัวข้อปุจฉา-วิสัชนาปัญหาสิทธิมนุษยชน ผมเริ่มจากปัญหาทางความคิด ทฤษฎี หรือปัญหาหลักการ และปัญหาจากที่เกิดขึ้นจริงในสังคมไทย โดยอิงสิทธิเสรีภาพพื้นฐาน และสิทธิมนุษยชนที่ตราไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน เป็นหลัก ตั้งแต่ปัญหาศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิในชีวิตและร่างกาย เสรีภาพทางความเชื่อ การแสดงความคิดเห็น สิทธิในทรัพย์สิน การประกอบอาชีพ สิทธิการศึกษา สิทธิทางการเมือง สิทธิพลเมือง ไปจนถึงสิทธิของคนเฉพาะกลุ่ม เช่น ผู้หญิง เด็ก ผู้พิการ ชาวไทยภูเขาหรือชนเผ่า ผู้ลี้ภัย แรงงานต่างด้าว ฯลฯ ตอนท้ายๆ จะเกี่ยวกับสถาบันสิทธิมนุษยชนระดับชาติที่เป็นกลไกในการปกป้องคุ้มครองสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่ผมสังกัด

และที่สำคัญ ในแต่ละบท ผมจะยกกรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เป็นข่าวหรือที่ดำรงอยู่มาวิเคราะห์ปัญหาว่าเป็นการละเมิดสิทธิอะไร สาเหตุมาจากไหน และผลเป็นอย่างไร พร้อมกับเสนอความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหา นั้นๆ เพื่อเป็นตัวอย่างในการใช้ความคิด ทรรศนะ หลักการสิทธิมนุษย

มามองปัญหาและแก้ไขปัญหามา รวมทั้งในการส่งเสริมให้ยึดถือและเคารพสิทธิมนุษยชนซึ่งกันและกันทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ

ผมเชื่อว่าทุกคนต่างเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพซึ่งกันและกัน เช่น สามีเคารพสิทธิของภรรยา ภรรยาเคารพสิทธิของสามี ข้าราชการเคารพสิทธิของประชาชน ประชาชนเคารพสิทธิของข้าราชการ นายจ้างเคารพสิทธิลูกจ้าง ลูกจ้างเคารพสิทธิของนายจ้าง พ่อค้าเคารพสิทธิของผู้บริโภค ผู้บริโภคเคารพสิทธิของพ่อค้า ฯลฯ และนำเอาสิทธิมนุษยชนเป็นหลักการทางการเมืองหนึ่งของประเทศ สังคมและประเทศนั้นจะไม่มีปัญหา ความขัดแย้ง แย่งชิง ช่มเหง รังแก เอารัดเอาเปรียบ หรือถ้ามี ก็จะมีน้อยลงแล้วแก้ไขได้ง่าย ความสงบสุข ความเสมอภาคและความก้าวหน้าทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมจะเกิดขึ้น

อย่างไรก็ตาม การเขียนหรือแสดงความคิดเห็นปัญหาสิทธิมนุษยชนในรูปแบบพจนานุกรม-วิสัยทัศน์ดังกล่าว ยังเป็นปัญหาทั่วไป ไม่รอบด้านและลึกซึ้งที่สำคัญ ยังไม่ประสานเข้ากับสภาพความเป็นจริงของสังคมไทยเท่าที่ควร อันเนื่องมาจากข้อจำกัดทั้งทางความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถของผู้เขียน ก็ต้องขออภัยมา ณ ที่นี้

สุดท้าย ผมขอขอบคุณสถาบันนโยบายศึกษาที่เปิดโอกาสให้ผมเขียนเผยแพร่ความคิดสิทธิมนุษยชน และรวมเป็นเล่ม และขอขอบคุณคุณชลัท ประเทืองรัตน เลขาธิการของผม ผู้ช่วยหาข้อมูลข่าวสารที่นำมาเขียนในแต่ละบท ผมหวังว่าหนังสือเล่มนี้จะเสริมความคิดและความรู้สิทธิมนุษยชนของท่านผู้อ่าน ไม่มากก็น้อย

จรัล ดิษฐาอภิชัย

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ธันวาคม 2546

สารบัญ

สิทธิมนุษยชนคืออะไร	2
สิทธิในชีวิตและร่างกาย	6
สิทธิในความเชื่อ การพูด และการแสดงความคิดเห็น	10
สิทธิในทรัพย์สิน 	14
สิทธิทางการศึกษา	20
สิทธิมนุษยชนที่ส่งผลต่อ ความเป็นอยู่ของเรา	24
สิทธิสตรี 	28
สิทธิเด็ก 	32
สิทธิของคนพิการ	36
สิทธิของชาวไทยภูเขา	42
สิทธิในที่อยู่อาศัย	48

สารบัญ

สิทธิด้านการมีส่วนร่วม	52
สิทธิในชีวิต ร่างกาย กับนโยบายรัฐ ในการปราบปรามยาเสพติด	58
สิทธิผู้บริโภค	62
กลไกการส่งเสริมและคุ้มครอง สิทธิมนุษยชน	68
กลไกการส่งเสริมและคุ้มครอง สิทธิในประเทศไทย	74
คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งชาติ : กลไกการส่งเสริม และคุ้มครองสิทธิของเรา	78
ผู้ลี้ภัย	90
เสรีภาพในการชุมนุม	96
สิทธิของแรงงานข้ามชาติ	102
การเลือกปฏิบัติ	106

ศูนย์วิจัย
สิทธิมนุษยชน
ฉบับ พลาเมือง

ถาม สิทธิมนุษยชนเกี่ยวข้องกับคนเรา อย่างไร?

ตอบ หลายปีมานี้ สิทธิมนุษยชนกลายเป็นถ้อยคำที่มีคนนำมาพูด มาเขียน ตกเตียงกันมากขึ้น บ้างก็ว่าสิทธิมนุษยชนเป็นเรื่องของฝรั่งมังค่าไม่เข้ากับวัฒนธรรมไทย บ้างก็ว่าเป็นเรื่องไกลหรือใกล้ตัวไม่เกี่ยวข้องกับชีวิตของตัวเรามากนัก ทั้งๆ ที่สิทธินี้เป็นของทุกคน เกี่ยวข้องกับชีวิตของคนเรา ตั้งแต่เกิดจนตาย เป็นที่มาของความเจริญ ความสุข ความทุกข์ของคนเราและสังคมอย่างมาก เริ่มตั้งแต่เกิดเป็นทารก เป็นเด็ก ซึ่งจะต้องได้รับการเลี้ยงดู ความรัก ความอบอุ่น การศึกษา เมื่อโตขึ้นจะต้องมีปัจจัยในการดำรงชีพ อาหาร ที่อยู่ อาศัย เสื้อผ้า ยารักษาโรค มียานพาหนะ ฯลฯ อย่างเช่น ถ้าเป็นชาวนา ชาวไร่ ก็ควรจะมีที่ดินพอสมควรสำหรับทำมาหากิน ขายผลผลิตในราคายุติธรรม อยู่ในชุมชน สังคมและประเทศที่สงบ สันติสุข โดยมีปากเสียง เข้าร่วมกิจกรรมของสังคมและรัฐ ได้รับการบริการด้านต่างๆ จากรัฐ มีความเพลิดเพลินกับศิลปะ วรรณกรรม แล้วเมื่อตายก็ไม่ตายเพราะถูกฆ่าฟัน ฯลฯ คนเราจะได้สิ่งเหล่านี้มา จะต้องแสวงหา กระทำหรือดำเนินการอย่างหนึ่ง ซึ่งการแสวงหา กระทำหรือดำเนินการดังกล่าว ถือว่าเป็นสิทธิของคนเราทุกคนและเป็นสิทธิที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิดซึ่งรัฐและสังคมจะต้องยอมรับ สิทธิมนุษยชนจึงเป็นสิทธิพื้นฐานประการหนึ่งของมนุษย์เรา

ถาม ทำไมศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์จึงเป็นสิทธิมนุษยชน?

ตอบ เนื่องจากสิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิของมนุษย์ทุกคน จึงมีเนื้อหانبรร้อยประการ ประการแรกๆ คือ การเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ด้วยมนุษย์ทุกคนล้วนมีคุณค่าในฐานะที่มีชีวิต มีร่างกาย เลือดเนื้อ ความรู้สึกนึกคิด จิตวิญญาณ และมีความหมายต่อการดำรงอยู่ของมนุษยชาติ ของประเทศ และสังคมที่ตนสังกัด นอกจากนี้ไม่มีใครชอบการถูกดูหมิ่นเหยียดหยามและถูกปฏิบัติราวกับเขามีไม่ใช่เป็นมนุษย์ ฉะนั้น เราจะต้องปฏิบัติต่อมนุษย์ทุกคนในฐานะที่เขาเป็นมนุษย์ มีเกียรติ มีศักดิ์ศรีเหมือนกับเรา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 จึงได้นำความคิดสิทธิมนุษยชนมาบัญญัติไว้ในมาตรา 4 เพื่อคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และมาตรา 26 เพื่อให้รัฐบาล ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐดำเนินการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของประชาชนพลเมือง

ถาม มีประเด็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนใดบ้างในระชະที่ผ่านมา?

ตอบ ในแต่ละวัน จะมีการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่างๆ เกิดขึ้นมากมายหลาย

กรณีเป็นข่าวของสื่อมวลชน อย่างเช่น ในเดือนธันวาคมที่ผ่านมา (2544) มีกรณีของ ด.ญ.เอ๋ (นามสมมติ) อายุ 16 ปี เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งหนีออกจากบ้านแล้วไปอยู่บนสถานีรถไฟฟ้าบีทีเอส-เอกมัย ด้วยอาการเหม่อลอย ทำให้ตำรวจต้องเข้าไปควบคุมตัวเพราะคิดว่ากำลังจะฆ่าตัวตาย ต่อมา ด.ญ.เอ๋ ได้ให้การว่าถูกมารดาพยายามให้ค้า

ประเวณีกับพระและครู ถ้ากรณีนี้เป็นจริงตามที่เด็กหญิงกล่าวมา ถือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนของเด็ก ก่อนอื่นเป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก ทำให้เด็กรู้สึกที่ตนเองไม่มีคุณค่า ประการต่อมาเป็นการละเมิดทางเพศ ฯลฯ ผู้ละเมิดสิทธิของเด็ก คือ มารดา พระ ครู รวมทั้งรัฐ ซึ่งแทนที่จะต้องปกป้องคุ้มครองสิทธิของเด็ก กลับละเมิดสิทธิของเด็กเสียเอง

การละเมิดสิทธิของเด็กทำนองนี้เกิดขึ้นอยู่เสมอ ซึ่งคงจะต้องตรวจสอบอย่างละเอียดถี่ถ้วน แต่จะเยียวยาและแก้ปัญหาได้ จำต้องวิเคราะห์สาเหตุและสภาพของปัญหา ครอบคลุม สังคม เศรษฐกิจ อย่างลึกซึ้งและรอบด้าน เพื่อหาแนวทางและวิธีการที่ถูกต้อง เสนอแนะต่อรัฐบาลหรือผู้ที่เกี่ยวข้องทุกส่วน

“ สิทธิในจิตใจและร่างกาย ”

ถาม สิทธิมนุษยชนประการแรก : สิทธิ ที่มนุษย์ขาดไม่ได้คืออะไร?

ตอบ คือ สิทธิในชีวิตและร่างกาย เพราะมนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตโดยมีร่างกายที่ประกอบขึ้นด้วยเลือดเนื้อและอวัยวะ 32 ประการ ไม่ว่าจะเป็นศีรษะ สมอง หู ตา จมูก ปาก หัวใจ แขน ขา เท้า ฯลฯ และมีอารมณ์ ความรู้สึก ความคิด จิตใจ รู้เจ็บปวด ร้อนหนาว ฯลฯ ชีวิตและร่างกายของมนุษย์ดำรงอยู่ได้ด้วยชีวปัจจัยที่สำคัญ อาหาร อากาศ ที่อยู่ เสื้อผ้า ยารักษาโรค ฯลฯ ธรรมชาติและสภาพดังกล่าว เป็นบ่อเกิดของสิทธิมนุษยชนซึ่งมีมากมายหลายประการ สิทธิที่สำคัญมากและเป็นสิทธิที่มนุษย์ทุกคนจะขาดไม่ได้ ประการแรก คือ สิทธิในชีวิตและร่างกาย หมายความว่า มนุษย์ทุกคนไม่ว่าจะชั่วหรือดี มีสิทธิที่จะมีชีวิตอยู่ในโลก มีสิทธิในร่างกายและดำรงร่างกายของตนตามธรรมชาติ สิทธิที่จะมีชีวิตและสิทธิในร่างกายเป็นพื้นฐานของสิทธิมนุษยชนประการอื่นๆ ผู้ใดมาจับ ขัง บังคับ ทรมาณ ทำร้าย ฆ่า หรือการกระทำให้ชีวิตของคนใดคนหนึ่งสิ้นไป ย่อมเป็นการละเมิดสิทธิในชีวิตและร่างกายของคนเรา รัฐและสังคมจะต้องเคารพและค้ำประกันสิทธิประการนี้ หากมนุษย์เราไม่มีหลักประกันหรือการปกป้องคุ้มครองสิทธิประการนี้ มนุษย์จะดำรงชีวิตท่ามกลางความหวาดกลัวและไม่รู้สึกปลอดภัย จะทุกข์ทรมาณ สังคมก็จะประสบแต่ปัญหา ไม่สงบสุข

แนวความคิดว่ามนุษย์ทุกคนมีสิทธิที่จะมีชีวิตและสิทธิในร่างกายเป็นสิทธิมนุษยชนที่ยอมรับกันมากขึ้น ดังปรากฏในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนสหประชาชาติ ข้อ 3 และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ 6 และที่สำคัญรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกฉบับได้บัญญัติสิทธิดังกล่าวไว้ โดยเฉพาะได้บัญญัติไว้ในหมวดสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน คือ มาตรา 31 มีเนื้อหาดังต่อไปนี้

“บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรม จะกระทำมิได้ แต่การลงโทษประหารชีวิตตามที่กฎหมายบัญญัติไม่ถือเป็นการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรม ตามความในวรรคนี้

การจับ คุมขัง ตรวจค้นตัวบุคคล หรือการกระทำใดอันเป็นการกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย”

อนึ่ง แนวคิดดังกล่าวมีในสังคมไทยมานานแล้วก็คือ ศีลห้าของศาสนาพุทธ ที่สอนให้มนุษย์ไม่ทำร้ายและเช่นฆ่ากันนั่นเอง

ถาม *ระยะนี้วิถีสถานการณ์อะไรที่สะท้อนถึงความไม่เคารพสิทธิในชีวิตและร่างกาย ?*

ตอบ คือ การทำร้ายร่างกายและการฆ่ากันตาย ใครที่สนใจติดตามข่าวสารจากสื่อมวลชนเป็นประจำ จะได้เห็นข่าวการทำร้ายร่างกายและการฆ่ากันตายเกิดขึ้นทุกวันทั่วประเทศ รูปแบบวิธีการก็รุนแรง โหดเหี้ยมมากขึ้นเรื่อยๆ อันเป็นปัญหาอาชญากรรมและปัญหาสังคมหนักหน่วงอย่างหนึ่งของสังคมไทยในปัจจุบัน อาทิ การฆ่าลูกเรือประมงแล้วจับแขวนคอกับเสากระโดงเรือ การฆ่าผู้ว่าราชการจังหวัดยโสธรโดยการเชือดคอและจ่อยิงขมับ การปะทะกันระหว่างตำรวจกับเด็กในสถานพินิจในระหว่างที่ตำรวจสลายการชุมนุมหรือการใช้ความรุนแรงตอบโต้กันระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับกลุ่มผู้ก่อการร้ายในภาคใต้ การสังหารผู้อำนวยความสะดวกการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดกาญจนบุรี แม้แต่การที่ตำรวจวิสามัญฆาตกรรมคนร้ายในกรณีการล่อซื้อยาบ้า ฯลฯ

การกระทำดังกล่าว ถือเป็น การละเมิดสิทธิในชีวิตและร่างกาย ผู้เสียหายหรือญาติผู้เสียหายนอกจากมีสิทธิไปแจ้งความต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อดำเนินคดีทางอาญาแล้ว ยังมีสิทธิร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเพื่อให้มีการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนตามมาตรา 31 แห่งรัฐธรรมนูญดังที่กล่าวมาข้างต้น

“ สิทธิในความเชื่อ
การพูด และ
การแสดงความคิดเห็น ”

ถาม ทำไมเสรีภาพในความคิด การพูด และการแสดงความคิดเห็นจึงมีความสำคัญ?

ตอบ มนุษย์เป็นสัตว์ที่คิดได้ ด้วยมี “สมอง” มีสติปัญญา อารมณ์ ความรู้สึก และมี “ปาก” เพื่อพูด แสดงความรู้สึก ความต้องการ และความคิดเห็น การแสดงออกดังกล่าวเป็นธรรมชาติและเป็นความจำเป็นของมนุษย์เรา อันไม่เพียงแต่เป็นการบอกให้รู้ว่าคุณคิดอย่างไร ต้องการอะไร เท่านั้น หากยังมีผลต่อชุมชนและต่อสังคมอีกด้วย มนุษย์จึงต้องการเสรีภาพในการคิด การพูด การเขียน หรือการแสดงออกไม่ว่าจะเห็นด้วยหรือเห็นแตกต่างกัน เสรีภาพนี้ติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่เกิด ถือเป็นสิทธิมนุษยชนประการหนึ่ง ผู้ปกครองหรือผู้ใดจึงไม่ควรห้ามคนเราคิดหรือพูด นอกเสียจากว่าการพูดนั้นเป็นการพูดดูหมิ่น ดูถูกหรือทำให้เกิดความเสียหาย

ความคิดและความเชื่อของแต่ละบุคคลมีความหลากหลาย แตกต่างกันไปตามสภาพทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และสภาพแวดล้อมทางกายภาพ จึงเป็นเรื่องยากมากที่จะทำให้ทุกคนมีความคิด ความเชื่อไปในทางเดียวกัน รัฐและสังคมจะต้องยอมรับและเคารพในความคิดและความเชื่อที่แตกต่างหลากหลาย และการรับฟังความคิด ความเห็นที่แตกต่างก็เป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาปัจเจกและสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ซึ่งถือว่าเป็นบุคคล

สาธารณะ ย่อมต้องเปิดใจกว้างให้สื่อมวลชนและประชาชนวิพากษ์วิจารณ์ได้ เพราะว่าเสียงของประชาชนคือเสียงสวรรค์

เสรีภาพทางความคิด เป็นเสรีภาพพื้นฐานประการหนึ่งของพลเมืองในประเทศระบอบประชาธิปไตย แล้วก็จะได้รับการรับรองและคุ้มครองกันโดยรัฐธรรมนูญของประเทศประชาธิปไตยทุกประเทศ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยของเราฉบับปัจจุบันนำมาบัญญัติไว้หลายมาตรา โดยเฉพาะมาตรา 38 และมาตรา 39

มาตรา 38 “บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการนับถือศาสนา นิิกายของศาสนาหรือลัทธิ นิยมในทางศาสนา และย่อมมีเสรีภาพในการปฏิบัติตามศาสนบัญญัติหรือปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือของตน...”

มาตรา 39 “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น”

ถาม **ทีฬานมา** สังคมไทยมีปัญหาด้านเสรีภาพในการพูดแสดงการขจัดความคิดเห็นหรือไม่ บ้างไร?

ตอบ ในรอบปีที่ผ่านมามีการละเมิดเสรีภาพในการพูดและการแสดงความคิดเห็นอย่างต่อเนื่องรูปธรรมที่สะท้อนได้ชัดเจนมากก็คือ เสรีภาพของ

สื่อมวลชน สื่อมวลชนถูกละเมิดเสรีภาพในการพูด และการแสดงความคิดเห็นหลายกรณี ไม่ว่าจะเป็น การตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินของสื่อมวลชนและครอบครัว โดยมีข้อสงสัยเกี่ยวกับความผิดฐาน อั้งยี่ ช่องโจร และความผิดเกี่ยวกับการลักลอบหนี ภาษีศุลกากร ซึ่งถูกสังคมตั้งคำถามว่ามีการเลือก ปฏิบัติและมีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนหรือไม่ รวมถึง ความเหมาะสมในการตรวจสอบดังกล่าว

การแทรกแซงเสรีภาพของสื่อมวลชนยัง รวมถึงการสั่งยกเลิก หรืองดออกอากาศรายการ วิทยุและโทรทัศน์หลายรายการ มีการสั่งตรวจสอบ โดยใช้เงื่อนไขของธุรกิจว่าไม่ชำระค่าเช่าตาม สัญญา หรือมีโฆษณาแฝง ทั้งนี้ ที่บางช่องที่มี ลักษณะเดียวกันแต่กลับมีโฆษณาได้ แต่ที่ผ่านมา มีจุดร่วมว่าสื่อมวลชนที่ถูกตรวจสอบหรือแทรกแซง มักเป็นสื่อมวลชนที่วิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล

บางกรณีก็มีการเชิญบุคคลที่กำลังมีข้อ พิพาทกับผู้มีอำนาจรัฐมาออกรายการและเกิด เหตุการณ์ภาพและเสียงถูกตัดออกไปบางส่วน โดยผู้มีอำนาจรัฐอ้างว่าเป็นการขัดข้องทางเทคนิค แต่ก็เกิดเหตุการณ์เช่นนี้กับผู้ที่กำลังวิพากษ์วิจารณ์ ผู้มีอำนาจรัฐ และบางครั้งมีการแทรกแซงเสรีภาพ ของสื่อมวลชนด้วยการสั่งการทางโทรศัพท์

การละเมิดเสรีภาพของสื่อมวลชนนับเป็น สถานการณ์การเมืองที่น่าห่วงใยอย่างหนึ่ง

“ สิทธิในทรัพย์สิน ”

ถาม สิทธิอะไรที่มีความสำคัญต่อชีวิต
ความเป็นอยู่ของคนเรามากที่สุด?

ตอบ คือ สิทธิในทรัพย์สินและเสรีภาพในการประกอบอาชีพ ตามที่ได้กล่าวแล้วว่ามนุษย์เรามีร่างกายเป็นเรือนร่างสำคัญของชีวิต ร่างกายของคนเราหล่อเลี้ยงด้วยชีวปัจจัยที่สำคัญ คือ อาหาร บ้าน เสื้อผ้า ยารักษาโรค และเครื่องอำนวยความสะดวกต่อชีวิตต่างๆ ฯลฯ โดยทั่วไป สิ่งเหล่านี้คนเราจะได้อีกก็ต้องทำการผลิตหรือการทำงานโดยใช้เครื่องมือในการทำมาหากินอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ที่ดิน พืช วัว ควาย ไถ จอบ เสียม เครื่องจักร โรงงานอุตสาหกรรม ฯลฯ เครื่องมือและผลผลิตถือเป็นทรัพย์สิน ผู้ผลิต ผู้หามาได้ย่อมมีสิทธิในทรัพย์สินนั้น โดยรัฐและสังคมจะรับรองโดยมีประเพณีและกฎหมายรับรองเป็นระบบกรรมสิทธิ์ต่างๆ

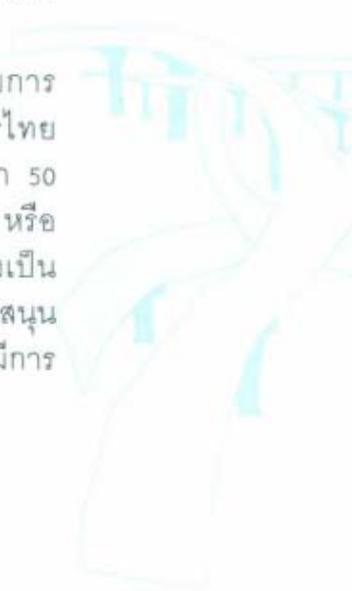
สิทธิในทรัพย์สินจึงเป็นสิทธิมนุษยชนที่นำมาซึ่งปัจจัยในการดำรงชีวิต มีรายได้ มีฐานะ และศักดิ์ศรีในสังคม ทรัพย์สินของใคร ใครก็ย่อมแทนหวง ถ้าทรัพย์สินที่เราหามาได้ถูกแย่งชิงไป สังคมจะมีแต่ความไม่สงบสุข บ้านเมืองปั่นป่วน วุ่นวาย เกิดการทำร้ายร่างกายเพื่อแย่งชิงทรัพย์สินอย่างกว้างขวาง

รัฐและสังคมจะต้องให้ความคุ้มครองปกป้องทรัพย์สินของพลเมืองเท่าที่จะทำได้ตั้งแต่ออกกฎหมาย วางนโยบาย รัฐธรรมนูญแห่งราช

อาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้บัญญัติเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลไว้ในมาตรา 48 สรุปได้ว่า สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง และมาตรา 49 การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์จะทำได้ถ้ามีเหตุยกเว้นบางประการและต้องชดใช้ค่าทดแทนที่เป็นธรรมภายในเวลาอันควรแก่เจ้าของที่ดิน

เนื่องจากการได้มาซึ่งทรัพย์สินและรายได้ส่วนใหญ่ของคนเรามาจากการทำมาหากิน ในปัจจุบันเรียกว่าการประกอบอาชีพ ที่ผ่านมาประชาชนพลเมืองจะประกอบอาชีพได้มากขึ้นขึ้นกับความสามารถ ความถนัด ความต้องการ ความรู้ ความคิดเห็นของแต่ละคนอันสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม เสรีภาพในการประกอบอาชีพ จึงเป็นสิทธิทางเศรษฐกิจ รัฐจะต้องเคารพคุ้มครองเสรีภาพประการนี้ โดยการอนุญาต ส่งเสริม และอำนวยความสะดวก รวมทั้งสร้างงานสร้างอาชีพให้กับประชาชนอย่างทั่วถึง และที่สำคัญ รัฐจะต้องไม่ทำให้การประกอบอาชีพของพลเมืองโดยสุจริตมีอุปสรรค

เสรีภาพในการประกอบอาชีพได้รับการรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 อย่างน้อย 2 มาตรา คือ มาตรา 50 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบกิจการ หรือประกอบอาชีพและการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม และมาตรา 87 สรุปได้ว่า รัฐต้องสนับสนุนระบบเศรษฐกิจแบบเสรีที่มีการกำกับดูแลให้มีการ

แข่งขันอย่างเป็นธรรม รวมทั้งยกเลิกและละเว้น การตรากฎหมายและกฎเกณฑ์ที่ควบคุมธุรกิจที่ไม่ สอดคล้องกับความจำเป็นทางเศรษฐกิจ และต้อง ไม่ประกอบกิจการแข่งขันกับเอกชนเสียเอง

ถาม *ที่ผ่านมาก่อเป็ปัจจุบัน มีปัญหาใดบ้าง ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิในทรัพย์สิน?*

ตอบ การเวนคืนที่ดินโดยรัฐ ปัจจุบันมีโครงการ พัฒนาของรัฐหลายโครงการที่ต้องใช้ที่ดินจำนวนมากจึงต้องมีการเวนคืนที่ดินของประชาชน การเวนคืนที่ดินดังกล่าว ถ้าจัดการไม่ดีก็จะกระทบต่อ สิทธิในทรัพย์สินของประชาชน แต่ถ้ารัฐไม่สามารถ เวนคืนที่ดินจากประชาชนได้เลย การพัฒนาที่จะ ไม่เกิดขึ้น จึงต้องหาดุลยภาพให้ระหว่างสิทธิของ ประชาชนและประโยชน์สาธารณะ อย่างไรก็ตามก็คื ต้องมองว่าผู้ถูกเวนคืนที่ดินเป็นผู้เสียประโยชน์และ เสียสละจึงต้องมีค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็น ธรรม โดยพิจารณาจากทำเลที่ตั้ง สิ่งปลูกสร้าง และเป็นไปเพื่อประโยชน์ด้านสาธารณูปโภคและ ผังเมือง การเวนคืนที่ดินหลายโครงการ ไม่ว่าจะ เป็นสร้างสะพาน ขยายถนน รถไฟฟ้า ถนน วงแหวน และทางด่วน ใช้เงินมากมายหลายพัน ล้านบาท บางครั้งผู้ถูกเวนคืนที่ดินรู้สึกไม่ได้รับ ความเป็นธรรม คือ ได้รับค่าเวนคืนที่ดินในราคา ที่ต่ำกว่าที่ควรจะเป็น และบางกรณีชุมชนมีความ

ผูกพันกับบ้านเกิดเมืองนอนของตน จึงปฏิเสธไม่ยอมให้มีการเวนคืนที่ดินในชุมชนของตน ด้วยความคิดที่ว่า ถ้าปล่อยให้มีการเวนคืนที่ดินจะกระทบต่ออาชีพ วิถีชีวิต ศาสนา และวัฒนธรรม ซึ่งเงินไม่ใช่คำตอบเพียงอย่างเดียวของการแก้ไขปัญหา

ดังนั้น การเวนคืนที่ดินจึงสัมพันธ์อย่างแนบแน่นกับความเป็นชุมชน การทำงานของรัฐจึงต้องมีความรอบคอบ โปร่งใส มีส่วนร่วมมากกว่าเดิม เพราะถ้าเกิดจ่ายเงินค่าเวนคืนให้กับพื้นที่หนึ่ง แต่ชุมชนอีกพื้นที่หนึ่งไม่ยินยอมให้มีการเวนคืนที่ดิน โครงการฯ ก็เกิดขึ้นไม่ได้ ก็จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อสังคม

“ สิทธิทางการศึกษา ”

ถาม สิทธิมนุษยชนอะไรที่ทำให้มนุษยชาติมีความรู้ ความคิด และสติปัญญา?

ตอบ คือ สิทธิทางการศึกษา และเสรีภาพทางวิชาการและสิทธิที่จะรู้ สิทธิที่สำคัญมากประการหนึ่งที่มนุษยชาติไม่ได้เลย ก็คือ สิทธิที่จะเรียนรู้และศึกษา ซึ่งเป็นสิทธิที่จะทำให้คนเราได้มีวิชาความรู้ ความคิด สติปัญญา ความสามารถในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตทางสังคม สิทธิการศึกษานี้ไม่ได้หมายความว่าเพียงแต่การได้รับการศึกษาในระบบ หรือการศึกษาในโรงเรียน มหาวิทยาลัย ที่มีหลักสูตร การวัดและประเมินผลที่แน่นอนเท่านั้น แต่รวมถึงการศึกษานอกระบบที่จัดนอกโรงเรียน มีความยืดหยุ่นมากกว่าและมีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของแต่ละกลุ่ม อย่างไรก็ตามมนุษยชาติสามารถแสวงหาความรู้ได้ตลอดเวลาแม้ว่าจะเรียนจบการศึกษาในระบบสูงเพียงใดก็ตาม ซึ่งสิทธิด้านการศึกษาได้บัญญัติไว้ในมาตรา 43 ของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540

โดยทั่วไป ในการศึกษาเรียนรู้ไม่ว่าจะในหรือนอกระบบ “วิชาความรู้” เป็นเพียงเงื่อนไขปัจจัยสำคัญประการหนึ่งซึ่งจะทำให้ถูกต้องมากน้อยเพียงใด นอกจากความรู้ ความสามารถ อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องมือแล้ว ยังขึ้นกับเสรีภาพของครู-อาจารย์ และนักวิชาการเป็นสำคัญ ถ้าใครมาปิดกั้นเสรีภาพทางวิชาการอย่างไม่มีเหตุผล

ก็หมายความว่า เป็นการปิด
กั้นเสรีภาพทางวิชาการและ
โอกาสในการพัฒนาความรู้
รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ได้รอง
รับเสรีภาพทางวิชาการไว้ใน

มาตรา 42

นอกจากนี้ ยังมีสิทธิประการหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับสิทธิทางการศึกษาและเสรีภาพทางวิชาการ และสิทธิทั้งหลายทั้งปวง คือ สิทธิที่จะรู้ข้อมูลข่าวสาร เพราะเป็นสิทธิที่จะทำให้คนเราซึ่งเป็นพลเมือง ได้รู้ว่าทางการบ้านเมือง องค์กรทางเศรษฐกิจและสังคมจะทำอะไร หรือกำลังทำอะไร สิ่งนั้นจะมีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของตนมากน้อยเพียงใด สิทธิที่จะรู้ข้อมูลข่าวสารเป็นสิทธิที่จะทำให้คนเราหู-ตาสว่าง และปกป้องสิทธิของเราได้มากขึ้น การที่หน่วยงานรัฐจะทำการสิ่งใดที่กระทบสิทธิของเราก็จะต้องเป็นไปอย่างรอบคอบและพิจารณาอย่างรอบด้านมากขึ้น การจะเวนคืนที่ดินหรือการจะสร้างโครงการพัฒนาใด รัฐก็ต้องให้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องเสียก่อน หรือถ้าหน่วยงานรัฐไม่แจ้งข้อมูลให้ทราบเราก็มีสิทธิที่จะขอข้อมูลข่าวสารที่รัฐครอบครองได้ ไม่ว่าจะเป็นที่ตั้งโครงการ ความจำเป็นต้องมีโครงการ แผนผังแผนที่ รายงานผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือสังคม ฯลฯ สิทธิดังกล่าวบัญญัติไว้ในมาตรา 58 ของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540

กรณีศึกษา สิทธิด้านการศึกษากับสิทธิในข้อมูล ข่าวสาร

นางสุมาลี ลิ้มปโหวาท แม่ของเด็กหญิง
ณัฐนิช ลิ้มปโหวาท ผู้สมัครเพื่อสอบคัดเลือกเข้า
เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตแห่ง
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ขอตรวจดูและถ่าย
สำเนากระดาษคำตอบและบัญชีคะแนนของ
เด็กหญิงณัฐนิช และของนักเรียนผู้ผ่านการสอบ
คัดเลือกเข้าเรียนชั้น ป.1 อีกจำนวน 120 คน แต่
มหาวิทยาลัยเกษตรฯ แจ้งว่าไม่เป็นเหตุอันสมควร
ที่จะดำเนินการให้ตามความประสงค์ได้

ต่อมานางสุมาลี ได้มีหนังสือถึงประธาน
คณะกรรมการวินิจฉัยเปิดเผยข้อมูลข่าวสารด้าน
สังคมฯ คณะกรรมการวินิจฉัยข้อมูลข่าวสารด้าน
สังคมฯ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่านางสุมาลี มีสิทธิ
ขอตรวจดูและถ่ายสำเนากระดาษคำตอบและ
บัญชีของเด็กหญิงณัฐนิช และของนักเรียนที่ผ่าน
การสอบคัดเลือกเข้าเรียนชั้น ป.1 จำนวน 120 คน
จากมหาวิทยาลัยเกษตรฯ ได้ เนื่องจากพระราช
บัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 มี
ใช้กฎหมายที่คุ้มครองมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสาร
ของราชการตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของ
ราชการ พ.ศ. 2540 มาตรา 15 (6) (7)

กรณีศึกษาดังกล่าวจะช่วยทำให้
การเข้าถึงโอกาสในการศึกษาเป็นไปอย่าง
โปร่งใส ตรวจสอบได้และมีความถูกต้อง
และทำให้ระบบเส้นสายลดน้อยลง

“สิทธิมนุษยชนที่ส่งผลต่อ
ความเป็นอยู่ของเรา”

ของตนเองและกำหนดทิศทางของสังคมและประเทศ อันจะทำให้การเมือง การบริหารประเทศ เป็นไปในทางที่สอดคล้องกับผลประโยชน์ของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ

สิทธิทางการเมืองพื้นฐานถือเป็นสิทธิมนุษยชน ซึ่งสหประชาชาติได้นำมากำหนดไว้ในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมือง และสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1996 และรัฐธรรมนูญของประเทศไทยฉบับปัจจุบันมีบทบัญญัติรับรองสิทธิทางการเมืองไว้หลายมาตรา อาทิ มาตรา 39 เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา การสื่อความหมาย มาตรา 44 เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ มาตรา 45 เสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคม สหภาพ สหพันธ์ สหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร องค์การมหาชน มาตรา 47 เสรีภาพในการรวมกันจัดตั้งเป็นพรรคการเมือง

สิทธิมนุษยชนด้านการเมือง ก็เหมือนกับสิทธิมนุษยชนด้านอื่นๆ จะถูกรับรองและจำกัด โดยระบบการเมือง กฎหมาย และจารีตประเพณีของสังคม

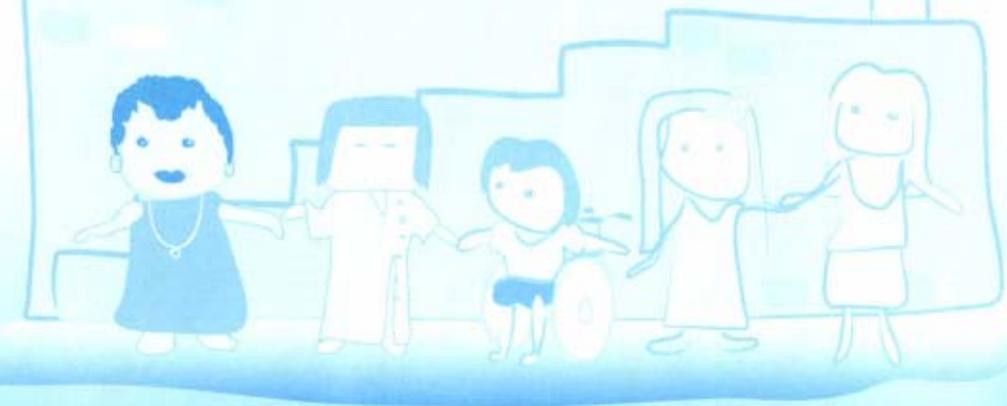

ถาม ในประเทศไทย ยังมีการละเมิดสิทธิทางการเมืองประการใดบ้าง?

ตอบ ในอดีต สมัยรัฐบาลเผด็จการมีการละเมิดสิทธิทางการเมืองอย่างกว้างขวาง ประชาชนถูกจำกัด ลิตรอนสิทธิเสรีภาพทางการเมืองทุกประการ ผู้เรียกร้องเสรีภาพและประชาธิปไตย หรือผู้ที่มีความคิดเห็นตรงกันข้ามกับรัฐบาลจะถูกข่มขู่ คุกคาม ถูกจับกุมคุมขัง หรือถูกปราบปรามอย่างรุนแรง แต่ในปัจจุบันโดยเฉพาะหลังจากกรณี 14 ตุลาคม 2516 ประเทศไทย ประชาธิปไตย ประชาชนมีสิทธิทางการเมืองมากขึ้นเป็นลำดับ ประชาชนไทยมีเสรีภาพในการพูด การเขียน เสรีภาพในการชุมนุม มีสิทธิเข้าร่วมทางการเมืองทุกระดับ ฯลฯ

แต่อย่างไรก็ตาม ยังมีการละเมิดมนุษยชนทางการเมือง เช่น การจำกัดเสรีภาพทางความคิด การเมืองบางอย่าง การจำกัดเสรีภาพโดยเฉพาะของสื่อมวลชนที่มีแนวโน้มวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกรัฐสภาที่ต้องจบการศึกษาปริญญาตรี ทำให้ผู้สมัครที่ไม่จบการศึกษาปริญญาตรีไม่สามารถสมัครเป็น ส.ส. ส.ว. ชาวนา ชาวไร่ ผู้ใช้แรงงานที่ไม่จบปริญญาตรี นับว่าถูกปิดกั้นโอกาสอย่างน่าเสียดาย เหล่านี้เป็นต้น

“ สิทธิสตรี ”

ถาม รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันมีบทบัญญัติใดที่เกี่ยวกับสิทธิสตรี?

ตอบ สตรีเป็นประชากรครึ่งหนึ่งของทุกสังคมและโลก ถ้าโลกนี้ขาดเพศหญิง มวลมนุษยชาติจะไม่สามารถดำรงเผ่าพันธุ์หรือมีชีวิตต่อไปได้เลย ผู้หญิงเป็นเพศมารดา เป็นทั้งแม่ผู้ให้กำเนิดและเลี้ยงดู อบรมป้อนนิตยลูก เป็นผู้มีความสำคัญยิ่งของครอบครัว เป็นกำลังการผลิต และกิจกรรมของชุมชนและสังคมทุกประเทศ

แต่ทว่า ตั้งแต่สมัยโบราณถึงปัจจุบันสภาพและสถานภาพของสตรีจะต่ำต้อยด้อยค่า ไม่เสมอภาคเท่าเทียมชาย และที่สำคัญสตรีถูกกดขี่ ชูดริดเหยียดหยาม และกีดกันทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง สภาพดังกล่าวถือว่าไม่เคารพสิทธิมนุษยชนของสตรีในทุกสังคม จึงมีการลุกขึ้นเรียกร้องสิทธิสตรี รัฐและสังคมประเทศต่างๆ ค่อยๆ ยอมรับฐานะและบทบาทของสตรี สิทธิสตรีในระดับสากลมีการออกอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ ค.ศ. 1979 (พ.ศ. 2522) ซึ่งประเทศไทยได้รับรองอนุสัญญาดังกล่าวไว้ สิทธิสตรีได้รับการคุ้มครองอย่างน้อยก็ไม่ให้ถูกเลือกปฏิบัติ และเสมอภาคเท่าเทียมกัน ในด้านการทำงาน ค่าจ้าง การประกันสังคม การตัดสินใจมีบุตร สิทธิในการพัฒนา ทั้งการศึกษา และสันติภาพ การมีส่วนร่วมทั้งการเลือกตั้ง การรับตำแหน่ง การปฏิบัติหน้าที่ราชการในทุกๆ

ระดับ ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีมาตรการพิเศษที่เอื้อให้คุ้มครองสิทธิสตรี เช่น การให้บริการสำหรับสตรีที่มีครรภ์

กล่าวเฉพาะรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้รับรองคุ้มครองสิทธิสตรีไว้หลายมาตรา มาตราที่สำคัญอย่างมาก อาทิ มาตรา 30 ที่มีใจความว่า บุรุษและสตรีมีความเท่าเทียมกันตามกฎหมาย จะเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมต่อสตรีไม่ได้ และที่สำคัญคือการมีมาตรการที่กำหนดขึ้นเป็นพิเศษเพื่อสตรีก็ไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติ เนื่องจากสตรีถูกเอาเปรียบอย่างมากและอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังมีอีกหลายมาตราที่ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิสตรี ไม่ว่าจะเป็นด้านแรงงาน รวมถึงการยกเว้นกฎหมายที่เกี่ยวกับสตรีก็ต้องมีตัวแทนที่ประกอบด้วยสตรีอยู่ด้วย

ถาม การละเมิดสิทธิสตรีในสังคมไทยยังดำรงอยู่อย่างมากหรือไม่?

ตอบ การละเมิดสิทธิสตรียังดำรงอยู่อย่างกว้างขวาง แม้จะน้อยลงเมื่อเปรียบเทียบกับสมัยที่ผ่านมา ทั้งนี้เป็นเพราะโครงสร้างทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่ผู้ชายยังเป็นใหญ่ คำนึงในสังคมไทยที่ครอบงำสังคมให้ผู้หญิงอยู่ภายใต้อำนาจเป็นมาอย่างต่อเนื่อง สังคมยังมีทัศนคติว่าผู้ชายเป็นช้างเท้าหน้าผู้หญิงเป็นช้างเท้าหลัง ผู้ชายมีภรรยาได้หลายคน ผู้หญิงต้อง

ทำงานบ้าน เลี้ยงลูก มีบทบาทสำคัญในครัว หรือถ้าผู้หญิงทำงานนอกบ้านก็ยังคงกลับมาทำงานในบ้านด้วย รวมถึงทัศนคติที่คิดว่าคนที่ผู้หญิงออกมาเรียกร้องสิทธิมากๆ ทำให้ครอบครัวเกิดความแตกแยก สังคมปั่นป่วน ฯลฯ

สภาพดังกล่าว ก่อให้เกิดปัญหาสะสมพอกพูนขึ้นเรื่อยๆ ไม่ว่าจะ เป็นปัญหาการเลือกใช้นามสกุลตามสามี โดยที่ผู้หญิงไม่สามารถเลือกใช้นามสกุลของตนเอง ปัญหากฎหมายที่บัญญัติให้สามีสามารถข่มขืนภรรยาของตนเองได้ ปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองหรือการเข้าไปมีบทบาทในตำแหน่งสำคัญของภาคราชการและเอกชน ผู้หญิงก็ยังได้ตำแหน่งโดยมีสัดส่วนน้อยมากเมื่อเทียบกับผู้ชาย รวมถึงปัญหาการค้ามนุษย์ซึ่งส่วนมากเป็นเด็กและสตรี รายงานของกระทรวงต่างประเทศสหรัฐฯ ระบุว่า ประเทศไทยเป็นทั้งทางผ่านและจุดหมายปลายทางของการค้าสตรีและเด็ก โดยการค้าเด็กและสตรีที่เป็นคนไทยลดจำนวนลง แต่ค้าคนต่างชาติโดยใช้ไทยเป็นจุดแวะพักปลายทางมีจำนวนเพิ่มขึ้น การค้าสตรีและเด็กกระทำในหลายรูปแบบ อาทิ หลอกเด็กอายุ 15 ว่าให้ไปทำงานเป็นเด็กเสิร์ฟที่ประเทศมาเลเซียได้เงินเดือนหลายหมื่นบาท แม้แต่ผู้หญิงที่บรรลุนิติภาวะและมีการศึกษาถึงระดับอนุปริญญายังถูกหลอกว่าจะให้ไปทำงาน แต่ก็ยังถูกนำไปขายที่ประเทศสิงคโปร์ ถ้าไม่ยอมขายบริการทางเพศก็จะถูกทรมานด้วยวิธีการต่างๆ เหล่านี้เป็นต้น

“ สิทธิเด็ก ”

ถาม ทำไมต้องให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเด็ก?

ตอบ จนกระทั่งปัจจุบันผู้คนทั้งหลายโดยเฉพาะผู้ใหญ่ จะมีความคิดเห็นให้เด็กเคารพบนอบผู้ใหญ่ ห้ามโต้เถียง ห้ามแสดงความคิดเห็นถ้าผู้ใหญ่ไม่ได้ถาม เด็กไม่ควรเลือกที่จะเรียนหรือทำงานอะไรได้ด้วยตัวเองจะต้องขึ้นต่อพ่อแม่ผู้ใหญ่ ฯลฯ ด้วยมองว่าเป็นเด็ก เตียงสา ไม่มีความรู้ ความคิด สติปัญญา ความสามารถ แทนที่มองเด็กในฐานะเป็นมนุษย์ที่มีความรู้ ความคิด ความสามารถในการพัฒนาตนเองได้ ความคิดของเด็กบ่อยครั้งที่เป็นความคิดที่ดี มีประโยชน์ ถ้าผู้ใหญ่มองข้ามความคิดเด็กไปก็อาจทำให้เสียโอกาสในการได้รับความเห็นที่ดีๆ ไปอย่างน่าเสียดาย

เด็ก ไม่ว่าจะเป็นลูก-เป็นหลานของเรา ก่อนอื่น เป็นมนุษย์ย่อมมีสิทธิความเป็นมนุษย์ เหมือนกับผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่จะต้องเคารพ ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเด็กซึ่งมีมากมายหลายประการ สิทธิดังกล่าวได้รับการรับรองค้ำประกันโดยกฎหมายทั้งในระดับโลกและระดับประเทศ ในระดับโลกก็มีอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กที่เน้นการไม่เลือกปฏิบัติ ประโยชน์สูงสุดของเด็ก สิทธิในการมีชีวิต การอยู่รอดและการพัฒนา การเคารพความคิดเห็นของเด็ก โดยมีเนื้อหาในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเด็ก ตั้งแต่สิทธิที่จะมีสัญชาติ ได้รับการเลี้ยงดู

ได้รับการศึกษา การนันทนาการ การแสดงความคิดเห็น ไม่ถูกใช้ประโยชน์ ไปจนถึงสิทธิในกระบวนการยุติธรรม

ในระดับประเทศไทยเอง ก็มีกฎหมายมากมายหลายฉบับ โดยเฉพาะรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บทของประเทศ ได้บัญญัติไว้หลายมาตรา มาตราที่เกี่ยวข้องโดยตรง คือ มาตรา 53 และมาตรา 80 **มาตรา 53** เด็กมีสิทธิได้รับความคุ้มครองโดยรัฐจากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม และเด็กซึ่งไม่มีผู้ดูแลมีสิทธิได้รับการเลี้ยงดูและการศึกษาอบรมจากรัฐ **มาตรา 80** รัฐต้องคุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาคดีเด็กที่จะต้องมีทนายความ อัยการ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์เข้าร่วมด้วย เหล่านี้เป็นต้น

ปัจจุบัน รัฐและสังคมไทยตระหนักถึงสิทธิเด็กมากขึ้นเป็นลำดับ มีการตั้งหน่วยงานรัฐ มีกลุ่มและองค์การเอกชนจำนวนมาก เช่น สำนักงานส่งเสริมและประสานงานเยาวชน คณะกรรมการศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและครอบครัว กระทรวงศึกษาธิการ มูลนิธิเด็ก มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก มูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก ฯลฯ องค์การเหล่านี้ได้รณรงค์เผยแพร่ ส่งเสริม และคุ้มครองเด็กอย่างจริงจัง ต่อเนื่อง ซึ่งก็ได้รับการสนับสนุนจากรัฐและสังคมมากขึ้น

ถาม สถานการณ์สิทธิเด็กในสังคมไทย ได้รับการส่งเสริมและคุ้มครองเพียงพอหรือไม่ อย่างไร?

ตอบ ดังที่กล่าวมาแล้ว สิทธิเด็กในสังคมไทยได้รับการส่งเสริมและคุ้มครองมากขึ้น อย่างไรก็ตาม การละเมิดสิทธิเด็กยังคงเกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง ปรากฏเป็นข่าวในสื่อมวลชนแขนงต่างๆ แทบทุกวัน เช่น การใช้แรงงานเด็ก ครูตีเด็กนักเรียนด้วยอารมณ์ ดีทั้งห้อง แม้แต่ในครอบครัว พ่อแม่ ผู้ปกครองก็ยังตบตี ไม่ให้เด็กแสดงความคิดเห็น โดยถือว่าเป็นเด็กเป็นเล็กอย่ามาเถียง การข่มขืนเด็กโดยคนใกล้ชิดตัวในครอบครัวก็ยังคงเกิดขึ้น ซึ่งเด็กก็ไม่กล้าที่จะเล่าความจริง ภาพเด็กโป๊ทั้งหญิงและชายถูกเผยแพร่ตามสื่อต่างๆ ทั้งหนังสือ อินเทอร์เน็ต อย่างไรก็ตาม มีทั้งที่ถูกละเมิดสิทธิ และเป็นผู้ละเมิดสิทธิเสียเอง เช่น เด็กกระทำความผิดทำร้ายผู้อื่น แต่ก็ไม่ได้หมายความว่ารัฐจะไม่ให้ความคุ้มครองต่อเด็กเหล่านี้

การแก้ไขปัญหาเด็กจะต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย โดยยึดเด็กเป็นตัวตั้ง ภาครัฐไม่ว่าจะเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ บริหาร ตุลาการ และองค์การอิสระทั้งหลาย ภาคประชาสังคมและภาคธุรกิจควรร่วมมือกันอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเด็กต่อไป ในปัจจุบัน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ก็ได้ตั้ง คณะอนุกรรมการด้านเด็กขึ้นมาเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเด็ก โดยจะได้ดำเนินการปฏิบัติงานต่อไป

“ สิทธิของคนพิการ ”

ถาม ในปัจจุบันคนพิการได้รับการส่งเสริม และคุ้มครองในสิทธิเพียงพอหรือไม่ อย่างไร?

ตอบ ในทุกสังคม จะมีคนจำนวนหนึ่งที่โชคร้ายเกิดมาพิการหรือต้องพิการด้วยสาเหตุต่างๆ กลายเป็นผู้พิการ ซึ่งจะดำรงชีวิตอย่างทุกข์ยากลำบาก โดยเฉพาะเป็นผู้ที่ด้อยโอกาสแทบทุกด้าน ไม่สามารถเข้าถึง มีสิทธิและใช้สิทธิอย่างคนทั่วไป ด้วยสภาพทางร่างกายและจิตใจที่เป็นอุปสรรค ไม่ว่าจะเป็นการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง สิทธิในการทำงาน การศึกษา สาธารณสุข ฯลฯ ทั้งนี้ ผู้พิการเป็นมนุษย์ย่อมมีสิทธิความเป็นมนุษย์เหมือนกับคนปกติ

ในประเทศไทยมีผู้พิการจำนวนค่อนข้างมาก ในอดีตผู้พิการจะไม่ค่อยได้รับการดูแลจากรัฐและสังคม จนกระทั่งเมื่อมีพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ในปี พ.ศ. 2534 ผู้พิการจึงค่อยๆ ได้รับการคุ้มครอง การสงเคราะห์ การพัฒนา การฟื้นฟูสมรรถภาพ และได้รับการค้าประกันสิทธิจากรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน โดยเฉพาะจากมาตรา 55 “บุคคลซึ่งพิการหรือทุพพลภาพ มีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ และความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

แม้ว่ากฎหมายและนโยบายมีการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิคนพิการมากขึ้นกว่าในอดีต แต่ในทางปฏิบัติคนพิการก็ยังเข้าไม่ถึงสิทธิเหมือนคนทั่วไป คนพิการอีกจำนวนมากที่ยังไม่ได้รับการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิอย่างเพียงพอ กระทรวงสาธารณสุขได้สำรวจพบว่าประเทศไทยมีคนพิการกว่า 4.8 ล้านคน แต่มีคนพิการที่ขึ้นทะเบียนกับกรมประชาสงเคราะห์เพียง 1.6 แสนคนเท่านั้น คนที่ยังไม่ได้ขึ้นทะเบียนก็จะเสียสิทธิอีกหลายประการ คนพิการควรมีสิทธิที่จะได้รับการศึกษา การมีงานทำ ได้รับการรักษาพยาบาล ได้รับการช่วยเหลือในสวัสดิการต่างๆ รวมถึงเครื่องมือเครื่องมือเพื่อช่วยในการเดินทาง

ถาม จะแก้ไขปัญหาเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิคนพิการได้อย่างไร?

ตอบ คนพิการประสบปัญหามากมายหลายประการกว่าคนปกติหลายเท่า นัก ปัญหาที่ประมวลมากก็เป็นเพียงส่วนหนึ่งของปัญหาทั้งหมดของคนพิการ ไม่ว่าจะเป็นการศึกษา สาธารณสุข การเข้าถึงสาธารณสถานและยานพาหนะขนส่งสาธารณะ สวนสาธารณะ ถนนหนทาง ตลอดจนทางเดินเท้า การขึ้นทะเบียนคนพิการหรือออกบัตรประจำตัวคนพิการมีขั้นตอนที่ยุ่งยาก เจตคติของสังคม บุคคลที่เกี่ยวข้อง และครอบครัวของคนพิการเองที่มีต่อคนพิการในทางลบ ฯลฯ

ดังนั้น การแก้ไขปัญหาล่าช้าด้านไม่ว่าจะเป็น **ด้านกฎหมาย** โดยรัฐควรปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับที่กีดกัน จำกัดสิทธิและโอกาส หรือการเลือกปฏิบัติ โดยเฉพาะการละเมิดสิทธิผู้พิการในด้านการศึกษา สาธารณสุข นันทนาการ การเข้าทำงานหรือการประกอบอาชีพ **ด้านเจตคติ** ควรส่งเสริมและสนับสนุนในการสร้างเจตคติของสังคม ครอบครัวของคนพิการและคนพิการเอง ให้เห็นว่าคนพิการเป็นผู้ที่มีความสามารถและศักยภาพเช่นเดียวกับคนทั่วไปและสามารถพัฒนาตนเองได้ **ด้านการศึกษา** ควรจัดบริการการศึกษาที่หลากหลายรูปแบบตามความต้องการของคนพิการและถ้าคนพิการที่สามารถเรียนร่วมกับนักเรียนปกติได้ ก็ควรส่งเสริมคนเหล่านั้น โดยคำนึงถึงการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกพิเศษ หรืออุปกรณ์พิเศษสำหรับคนพิการด้วย นอกจากนี้ ควรขยายบริการด้านการศึกษาให้เหมาะสม **ด้านอาชีพ** ควรส่งเสริมให้คนพิการสามารถพึ่งตนเองและประกอบอาชีพอิสระได้ อาทิ บริการกู้ยืมเงินทุนประกอบอาชีพและเครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ **ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ** อาทิ โทรศัพท์ ทางเดินเท้า ตู้ไปรษณีย์ ห้องน้ำ ตลอดจนบริการขนส่งมวลชน โดยจัดสิ่งอำนวยความสะดวกตามหลักวิชาให้มีลักษณะทางกายภาพที่เอื้อต่อคนพิการที่จะใช้ได้ **ด้านกองทุน** นโยบายพัฒนาให้กองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการสามารถ ใช้ประโยชน์ได้เต็มตามวัตถุประสงค์และ

สามารถช่วยเหลือคนพิการได้มากขึ้น โดยให้คนพิการสามารถกู้ยืมเงินได้มากกว่าการประกอบอาชีพ และเงินอุดหนุนเล็กๆ น้อยๆ เหล่านี้เป็นต้น

ควรต้องกล่าวอีกว่า สิทธิและสถานภาพรวมทั้งนโยบายของรัฐ ดังกล่าว ส่วนใหญ่มาจากการรวมตัวและการเคลื่อนไหวของผู้พิการ เช่น สภาคนพิการแห่งประเทศไทย มูลนิธิคนพิการไทย และองค์กรอื่นอีกจำนวนมาก

“ สิทธิของชาวไทยภูเขา ”

ถาม ประชาชนกลุ่มใดด้อยสิทธิมากที่สุด
ในสังคมไทยและประสบปัญหาใด
บ้าง ?

ตอบ ชาวไทยภูเขา เป็นความจริงอย่างหนึ่งว่า ประเทศส่วนใหญ่มิได้ประกอบด้วยคนชนชาติเดียว หากมีหลายชนชาติ หลายเชื้อชาติ ในอดีตอันยาวนานจะมีการแบ่งแยกประชากรเป็นพลเมือง คนต่างด้าว เป็นชนชาติใหญ่ ชนชาติส่วนน้อย โดยชนชาติส่วนใหญ่เป็นพลเมืองมีสิทธิต่างๆ ชนชาติส่วนน้อย คนต่างด้าว ไม่มีสิทธิอย่างนั้นอย่างนี้ แต่ปัจจุบันรัฐและสังคมโดยเฉพาะประเทศ ประชาธิปไตยยอมรับสิทธิมนุษยชน และสิทธิเสรีภาพพื้นฐานของประชาชน คนภายในประเทศ ต่างๆ จึงมีสิทธิมากขึ้น อย่างในประเทศไทย กลุ่มชาติพันธุ์ที่อยู่บนพื้นที่สูงที่เรียกว่าชาวไทยภูเขา เช่น ปกาเกอญอ (กะเหรี่ยง) ม้ง เมี่ยน อาข่า ลีซู ลัวะ ฯลฯ มีสิทธิพลเมือง สิทธิทางการเมือง มากขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม ก็ยังเป็นกลุ่มที่ด้อยโอกาสมากที่สุดกลุ่มหนึ่งในการเข้าถึงและใช้สิทธิ ตามรัฐธรรมนูญ สิทธิตามกฎหมาย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบันได้รับรองและกำประกันสิทธิบุคคล ซึ่งหมายรวมถึงสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์ด้วยหลาย มาตรา โดยเฉพาะมาตรา 4 การคุ้มครองศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ และสิทธิเสรีภาพของบุคคล มาตรา 30 ว่าด้วยความเสมอภาค และห้ามเลือก

ปฏิบัติ และมาตรา 46 สิทธิชุมชนดั้งเดิมในการอยู่กับป่า รักษาป่า ฯลฯ

ชาวไทยภูเขาจำนวนมากอาศัยอยู่ในแผ่นดินไทยมายาวนานหลายชั่วอายุคน แต่ก็มีที่อพยพข้ามเข้ามาทั้งเข้ามานานแล้วและเพิ่งอพยพเข้ามาจากการสำรวจชาวไทยภูเขาหลายครั้งตั้งแต่ พ.ศ. 2512-2542 มีจำนวนรวม 1,033,931 คน แต่ได้สัญชาติไทยจำนวน 235,025 คน ยังมีชาวไทยภูเขาอีกจำนวนมากที่ยังไม่ได้รับการสำรวจและรับสัญชาติไทย เนื่องจากตั้งบ้านเรือนบนภูเขา ทางราชการไปถึงได้ยากลำบาก และที่สำคัญชาวไทยภูเขาส่วนใหญ่ไม่รู้และไม่เห็นความจำเป็นของการมีเอกสารราชการ ไม่ว่าจะ เป็นบัตรประชาชน ทะเบียนบ้าน จึงมีอยู่มากที่ไม่มีเอกสารใดๆ เลยที่จะพิสูจน์ให้รู้ได้ว่าเป็นคนไทยหรือไม่

ต่อมา เมื่อสังคมมีความสลับซับซ้อน เอกสารราชการมีความสำคัญยิ่งต่อการดำรงชีวิต เอกสารจึงเริ่มมีความสำคัญต่อชาวไทยภูเขามาก ปัญหาที่เกิดขึ้นก็คือ ชาวไทยภูเขาจำนวนมากไม่มีเอกสารใดๆ ไปพิสูจน์ให้ราชการเชื่อได้ว่าเป็นคนไทย สิ่งที่มีก็คือพยานบุคคล แต่ก็พื้นฐาน

ที่ราชการไม่ให้น้ำหนักมากนัก ชาวไทยภูเขาก็กเลยถูกมองว่าเป็นคนต่างด้าวเข้าเมืองผิดกฎหมายที่พร้อมจะถูกผลักดันให้ออกจากประเทศไทยได้เสมอ ถ้าไม่มีมติคณะรัฐมนตรี

ผ่อนผันให้อาศัยอยู่ได้ปีต่อปี ปัญหาที่สำคัญอีกประการ คือ ราชการจำแนกแยกแยะได้ลำบากกว่า เป็นชาวเขาที่เกิดในประเทศไทย เข้ามาในประเทศไทยมานานแล้ว หรือเพิ่งอพยพเข้ามา ก็เลยไม่รู้ว่าใครเป็นใคร ประกอบกับปัญหาการคอร์รัปชันของ ราชการของชาวเขาที่เพิ่งอพยพเข้ามา โดยจ่ายเงิน เพื่อซื้อบัตรประชาชน ยิ่งทำให้ปัญหาพัวพันกัน จนแก้ไขได้ยากลำบากเข้าไปอีก การที่ชาวไทย ภูเขาไม่มีเอกสารพิสูจน์ตน ไม่มีเอกสารราชการ ก็เลยเข้าไม่ถึงสิทธิอีกหลายสิบบประการ ไม่ว่าจะ เป็นสิทธิทางการศึกษาเล่าเรียน สิทธิด้าน สาธารณสุขในการรักษาเมื่อเจ็บป่วย สิทธิในการ ทำงานเพื่อยังชีพ สิทธิในการเลือกตั้ง สิทธิในการ อาศัยอยู่ในประเทศไทย เสรีภาพในการเดินทาง สิทธิในการทำนิติกรรมต่างๆ ชาวไทยภูเขาประสบ ปัญหาสิทธิทั้งหลายทั้งปวงที่กล่าวมา แล้วจะดำรง ชีวิตได้อย่างมีคุณค่า มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ได้อย่างไร แล้วจะดำรงชีวิตเหมือนคนทั่วไปได้ อย่างไร

ถาม ทางออกเพื่อแก้ปัญหาของชาวไทย ภูเขาเป็นอย่างไร?

ตอบ การแก้ปัญหาต้องกระทำหลายๆ วิธี จาก สภาพปัญหาที่กล่าวมา คือ ชาวไทยภูเขาไม่มี เอกสารพิสูจน์ตน และการจำแนกแยกแยะไม่ ออกกว่าใครเป็นใคร อยู่กลุ่มใด เข้ามาในประเทศ

ไทยนานแล้วหรือไม่ ทำให้เกิดปัญหาสิทธิด้านต่างๆ มากมาย ประกอบกับกฎหมายประเทศไทย อาทิ พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง ให้สันนิษฐานในทางลบต่อผู้ที่ไม่ใช่เอกสารพิสูจน์ตนว่าเป็นคนที่ลักลอบหลบหนีเข้าเมืองมา สำหรับทางออกเพื่อแก้ปัญหาชาวไทยภูเขาที่สำคัญที่สุด คือ กระบวนการสำรวจบุคคลตกหล่นเพื่อแยกแยะให้ได้ว่าเข้ามาอาศัยในประเทศไทยนานแล้วหรือยังเพื่อจะได้แก้ปัญหาต่อไป และจะได้กำหนดสถานะได้ถูกต้องว่าพวกเขาควรมีสถานะใด เป็นคนไทย หรือเป็นคนต่างด้าวเข้าเมืองผิดกฎหมายแต่ได้สิทธิอาศัยในแผ่นดินไทยต่อไป หรือคนต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมาย เมื่อจำแนกแยกแยะได้แล้วว่าใครเป็นใคร ชาวไทยภูเขาที่จะมีสิทธิต่างๆ ตามมา ทั้งเรื่องการเล่าเรียน การรักษาเมื่อเจ็บป่วย การเดินทาง การอยู่อาศัย การเลือกตั้ง ฯลฯ แต่สำหรับในช่วงรอยต่อที่ยังไม่สามารถจำแนกแยกแยะหรือกำหนดสถานะบุคคลได้ ก็ต้องมีมาตรการรองรับ โดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้ตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อศึกษาปัญหากลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งได้จัดประชุมเมื่อวันที่ 5 ตุลาคม 2545 เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิดเห็นเพื่อทำหลักเกณฑ์ในการสำรวจคนตกหล่น และการเชื้อให้ชาวไทยภูเขามีสิทธิด้านต่างๆ ในช่วงรอยต่อ เพื่อนำเสนอต่อฝ่ายบริหารต่อไป

สิ่งสำคัญมากที่ทำให้ปัญหาของชาวไทยภูเขาไม่ได้รับการคลี่คลายก็คือ ทศคนคติ ไม่ว่าจะ

จะเป็นทัศนคติของภาครัฐหรือแม้แต่ภาคเอกชนก็ตาม ที่มองอย่างเหมารวมว่าชาวไทยภูเขาเป็นพวกที่อพยพมาจากต่างประเทศ ไม่ได้มีการจำแนกแยกแยะว่ามีทั้งที่เป็นชาวไทยภูเขาอยู่ติดแผ่นดินมาตั้งแต่เกิดหรือเพิ่งอพยพเข้ามาอาศัยในแผ่นดินไทย ทัศนคติเช่นที่ว่ามาทำให้ปัญหาของชาวไทยภูเขายังดำรงอยู่ และการแก้ปัญหาไม่ถูกจุด ภาครัฐไปเน้นน้ำหนักที่การปราบปรามคอร์รัปชัน จึงจำเป็นอย่างยิ่งต้องมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ข้อมูลร่วมกันระหว่างหน่วยงานรัฐและเอกชนอย่างจริงจังเพื่อปรับทัศนคติและสร้างความเข้าใจต่อชาวไทยภูเขามากขึ้นต่อไป

“ สิทธิในที่อยู่อาศัย ”

ถาม *ที่อยู่อาศัยเกี่ยวข้องกับเราอย่างไร
และในระดับประเทศมีแนวคิดเรื่อง
ที่อยู่อาศัยอย่างไรบ้าง?*

ตอบ มนุษย์เกิดที่ไหน ถ้าเป็นในอดีตคำตอบก็คือเกิดในบ้าน แม้ในปัจจุบันคนส่วนใหญ่จะเกิดที่โรงพยาบาลแต่ก็มาเติบโตในบ้าน บ้านไม่ได้เป็นเพียงที่ซุกหัวนอนหรือที่อาศัยนอนเท่านั้น บ้านเกี่ยวข้องกับเราตลอดเวลา บ้านหรือที่อยู่อาศัยช่วยไม่ให้เราเปียกฝน กันร้อน กันหนาว เป็นที่พักผ่อน แม้กระทั่งยามทุกข์เราก็มักใช้บ้านเป็นที่ปลอบประโลมความทุกข์ใจ บ้านยังใช้เป็นที่พักบ่อพิธีกรรมทางศาสนา เกี่ยวกับความเชื่อ เกี่ยวกับครอบครัว ความรัก ความอบอุ่น ความมั่นคง ฯลฯ

การมีบ้านจึงเป็นสิทธิพื้นฐานหรือสิทธิมนุษยชนประการหนึ่งซึ่งได้รับการยอมรับไว้ ปฎิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 25 กล่าวว่า ทุกคนมีสิทธิในมาตรฐานการครองชีพอันเพียงพอสำหรับสุขภาพและความเป็นอยู่ดีของตนและครอบครัว รวมทั้งอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ข้อ 11 กล่าวว่า รัฐจะประกันสิทธิในอาหาร เครื่องนุ่งห่มและที่อยู่อาศัย

เป็นที่น่าเสียดายที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ที่ได้ชื่อว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ดีที่สุดฉบับหนึ่งของประเทศไทย

ไม่ได้พูดถึงสิทธิในที่อาศัยอย่างชัดเจน กล่าวแต่เพียงว่า “รัฐต้องจัดระบบการถือครองที่ดินและการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม...” ไว้ในหมวดแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

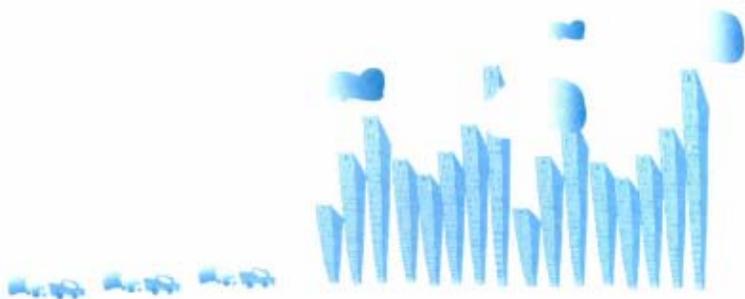
แต่ทว่า ในทุกประเทศ รวมทั้งประเทศไทย มีผู้คนจำนวนค่อนข้างมากไม่มีบ้านที่อยู่อาศัยของตนเอง ต้องเช่า จำนวนไม่น้อยเป็นคนไร้บ้านต้องเร่ร่อนหาที่ซุกหัวนอนเป็นคืนๆ ไป นำเวทนายิ่งนัก

ถาม สภาพการณ์ด้านที่อยู่อาศัยในประเทศไทยเป็นอย่างไรบ้าง?

ตอบ ตามที่ได้กล่าวมาแล้วว่าที่อยู่อาศัยมีความสำคัญต่อเราเป็นอย่างยิ่ง ทุกคนต้องการที่อยู่อาศัยในประเทศไทยเมื่อกล่าวถึงที่อยู่อาศัยเกี่ยวข้องกับพวกเราทุกคน ปัญหาด้านที่อยู่อาศัยเกิดขึ้นกับทุกชนชั้น ไม่ว่าจะร่ำรวย ชนชั้นกลาง ชนชั้นล่าง ชนชั้นกลางเองเมื่อจะซื้อบ้านในกรุงเทพฯ หรือปริมณฑลพื้นที่ไม่กี่สิบตารางวาก็ต้องผ่อนบ้านหลายสิบบปี เป็นหนี้สินจนลูกหลานโต สำหรับชนชั้นล่างนั้นประสบปัญหาที่หนักหน่วงมาก ทั้งปัญหาไม่มีที่อยู่อาศัยต้องเป็นผู้เร่ร่อน นอนข้างถนน สะพานลอย โดยเฉพาะอยู่เป็นชุมชนแออัด

ปัจจุบัน มีชุมชนแออัดในประเทศไทยประมาณ 1,800 ชุมชน 370,000 ครอบครัว ประชากร 1.8 ล้านคนส่วนใหญ่จะเข้าไปสร้างบ้าน

ในที่ดินของรัฐและเอกชนด้วยการเช่า บุกเบิกและบุกเบิก ส่งผลให้ชุมชนไม่มีความมั่นคงในที่อยู่อาศัย มีโอกาสถูกยกเลิกสัญญาเช่าหรือไล่ออกจากเจ้าของที่ดิน เพื่อนำที่ดินไปใช้ในประโยชน์อื่น ซึ่งมีชุมชนจำนวนหนึ่งที่กำลังมีปัญหาที่อยู่อาศัย คือเป็นชุมชนที่อยู่ในสถานการณ์ไล่ออก ภาครัฐพยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยการจัดหาที่อยู่อาศัยใหม่ ทั้งที่อยู่ในรูปของแฟลตหรือที่อยู่อาศัยนอกเมือง แต่ก็ทำให้เกิดการกระทบกับผู้ถูกไล่ออก คือ ค่าผ่อนบ้าน การเปลี่ยนงานซึ่งก็เป็นเรื่องยากลำบากมาก สำหรับผู้ที่ยังทำงานที่เดิมก็ต้องรับภาระเรื่องค่าเดินทางจากบ้านมาที่ทำงาน ผู้ถูกไล่ออกส่วนใหญ่ต้องกลับเข้ามาอาศัยในชุมชนแออัดอีก แนวทางที่น่าจะแก้ไขปัญหาดังกล่าวของชุมชนแออัดได้ คือให้ชุมชนได้อาศัยอยู่ที่เดิมโดยมีการปรับปรุงและพัฒนาสภาพแวดล้อมให้น่าอยู่เพื่อไม่ให้สังคมนึงเกียจ รัฐควรเปิดโอกาสให้ชุมชนเช่าที่ดินระยะยาว ค่าเช่าถูก หรือจัดสรรที่ดินให้ และที่สำคัญจะต้องให้ชาวชุมชนมีส่วนร่วมกำหนดชีวิตตนเองด้วย

“ สิทธิด้านการมีส่วนร่วม ”

ถาม ประชาชนมีสิทธิมีส่วนร่วมทาง การเมืองและการบริหารประเทศ ประการใดบ้าง เพื่อให้เป็นไป อย่างถูกต้อง สอดคล้องกับสภาพ ความเป็นจริงของสังคม และเพื่อ ปกป้องคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิ มนุษยชน?

ตอบ มีสิทธิหลายประการ อาทิ เสรีภาพในการ แสดงความคิดเห็น สิทธิในการจัดการทรัพยากร ธรรมชาติ การเข้าชื่อเสนอกฎหมาย การถอดถอน ผู้ใช้อำนาจรัฐ และสิทธิกำหนดนโยบาย เป็นต้น การปกครองและบริหารประเทศโดยรัฐ มีความแตกต่างกันไปตามแต่ยุคสมัย ยุคใดที่ เผด็จการครองเมือง สิทธิในการมีส่วนร่วมแทบ ทุกระดับก็จะลดน้อยถอยลงไป ยุคใดที่ปกครอง โดยเน้นประชาธิปไตย สิทธิในการมีส่วนร่วมก็จะ แทรกซึมไปในทุกระดับของรัฐและสังคม การ บริหารบ้านเมืองโดยเน้นการผูกขาดอำนาจ รวม ศูนย์อำนาจเป็นที่ทราบกันดีว่าก่อให้เกิดผลเสีย มากกว่าผลดี การมีส่วนร่วมในการบริหารบ้าน เมืองในทุกระดับจึงเป็นสิ่งที่พึงปรารถนา รัฐ- ธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 จึงมีบทบัญญัติกำหนดให้ประชาชนมีสิทธิในการมี ส่วนร่วมทางการเมืองและการบริหารประเทศ หลายมาตรา อาทิ **มาตรา 43** การจัดการศึกษา อบรมของรัฐต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน... **มาตรา 46** บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมมีสิทธิอนุรักษ์และมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ... ด้านสาธารณสุข **มาตรา 52** วรรคสอง การบริการทางสาธารณสุขของรัฐต้องเป็นไปอย่างทั่วถึง... โดยจะต้องส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชนมีส่วนร่วมเท่าที่จะทำได้ **มาตรา 56** วรรคแรก สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชนในการบำรุงรักษา... วรรคสอง การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมต้องให้องค์การอิสระให้ความเห็น รวมถึง**มาตรา 57** ด้านผู้บริโภคที่ต้องมีองค์การอิสระให้ความเห็นในการตรากฎหมาย กฎ ข้อบังคับ นอกจากนี้ยังมีสิทธิในการประชาพิจารณ์ก่อนการอนุญาตหรือการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมใดที่อาจส่งผลกระทบต่อประชาชน ใน**มาตรา 59** **มาตรา 60** เรามีสิทธิมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติราชการทางปกครอง **มาตรา 61** เรามีสิทธิเสนอเรื่องราวร้องทุกข์และได้แจ้งผลการพิจารณาภายในเวลาอันสมควร นอกจากนี้ในหมวดสิทธิเสรีภาพ ในหมวดนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ เป็นหน้าที่ของรัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง... ใน**มาตรา 76** และเรายังมีสิทธิในอีกหลายประการ

ที่บัญญัติไว้ในหมวดอื่นๆ ของรัฐธรรมนูญ อาทิ **มาตรา 170** ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคนมีสิทธิเข้าชื่อเสนอกฎหมาย **มาตรา 304** ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคนมีสิทธิเข้าชื่อถอดถอนผู้ใช้อำนาจรัฐ เป็นต้น

ถาม *ที่ผ่านมา การใช้สิทธิดังกล่าวมีปัญหาในทางปฏิบัติอย่างไร?*

ตอบ มีหลายประการ **ประการแรก** บุคคลในรัฐบาล หน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือภาครัฐส่วนใหญ่มิชอบให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองและการบริหาร เพราะเห็นว่าประชาชนยังไม่มีความรู้ ความสามารถ ยุ่งยาก และทำให้การบริหารงานล่าช้า

ประการที่สอง ภาครัฐยึดแนวปฏิบัติว่า จะต้องมีกฎหมายลูกเสียก่อน สิทธิการมีส่วนร่วมต่างๆ จึงจะมีผลในทางปฏิบัติ การใช้สิทธิมีส่วนร่วมส่วนใหญ่จึงอยู่ในภาวะชะงักงัน ไม่ว่าจะเป็นสิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากร กฎหมายลูกยังไม่ออกมา ทั้งในมาตรา 46 และมาตรา 56 องค์การอิสระที่ให้ความเห็นต่อโครงการที่อาจกระทบอย่างรุนแรงต่อสิ่งแวดล้อมก็ยังไม่เกิดขึ้น รวมถึงสิทธิในการประชาพิจารณ์ มาตรา 59 เมื่อกฎหมายลูกยังไม่ออกมาก็ต้องไปใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นสาธารณะโดยวิธีประชาพิจารณ์ซึ่งก็ยังมีปัญหา

หลายประการ อาทิ องค์ประกอบของคณะกรรมการประชาพิจารณ์ เป็นต้น ปัญหาในทางปฏิบัติ โครงการพัฒนาของรัฐหลายโครงการดำเนินเดินหน้าต่อไป โดยอ้างว่ารัฐธรรมนูญในหลายมาตรายังไม่มีความหมายลูกออกมารองรับ และหน่วยงานรัฐปฏิบัติตามกฎหมายเฉพาะของหน่วยงานตนโดยไม่คำนึงถึงรัฐธรรมนูญซึ่งถือเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ ล้วนแต่ก่อให้เกิดปัญหาความไม่รอบด้านในการตัดสินใจและไปกระทบสิทธิเสรีภาพของประชาชน สิ่งที่ต้องตอบให้ได้คือ ทำไมกฎหมายลูกหลายฉบับยังไม่ออกมา และจะมีการเร่งรัดอย่างไรให้กฎหมายบัญญัติทั้งหลายออกมามีผลบังคับใช้เสียที เพื่ออุดช่องโหว่ที่เกิดสภาพสุญญากาศอยู่ในขณะนี้

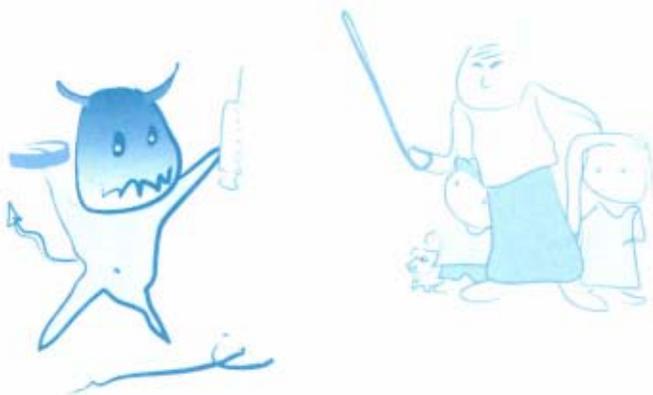
ประการที่สาม กฎหมายลูกที่ประกาศใช้แล้ว มักจะมีข้อกำหนดยุ่งยากและเคร่งครัด เช่น สิทธิเสนอกฎหมายที่ต้องใช้หลักฐานประกอบทั้งสำเนาบัตรประชาชนและสำเนาทะเบียนบ้านด้วย ซึ่งโดยทั่วไปประชาชนไม่ได้พกสำเนาทะเบียนบ้านติดตัว มีแต่บัตรประชาชนเท่านั้น โดยเฉพาะมีบทบาทโทษผู้ริเริ่มใช้สิทธิมีส่วนร่วมฯ เช่น การใช้สิทธิเสนอดูดอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งบัญญัติไว้ใน พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มีบทกำหนดโทษผู้ริเริ่มเสนอดูดอนไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 ซึ่ง

จะทำให้ประชาชนไม่กล้าที่จะเข้าซื้อเสนองดอด
 ถอนผู้มีอำนาจ ทั้งที่จริงมีกฎหมายอาญาที่กำหนด
 โทษในเรื่องแจ้งความเท็จต่อเจ้าพนักงานอยู่แล้ว
 นอกจากนี้อุปสรรคต่อการดำเนินการยังมีกฎหมาย
 ที่ระบุว่า การรวบรวมลายมือชื่อนั้น ผู้ริเริ่มต้อง
 แสดงตัวต่อประธานวุฒิสภาก่อนเริ่มรวบรวมลาย
 มือชื่อประชาชน ฯลฯ ข้อกำหนดเหล่านี้เป็นปัญหา
 และอุปสรรคต่อการใช้สิทธิดังที่ยกตัวอย่างมา

สรุป ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่สามารถ
 ใช้สิทธิมีส่วนร่วมทางการเมือง หรือยังไม่มีส่วนร่วม
 ทางการเมืองและการบริหารอย่างแท้จริง

“ สิทธิในชีวิต ร่างกาย กับนโยบายรัฐ
ในการปราบปรามยาเสพติด ”

ถาม ขณะนี้ สถานการณ์โรคที่มีแนวโน้ม
จะมีทิศทางมีชุมชนอย่าง
กว้างขวาง?

ตอบ คือ สงครามต่อต้านยาเสพติด สถาน-
การณ์ในบ้านเมืองที่ครอบงำประเทศไทยขณะนี้
คือ การดำเนินนโยบายการปราบปรามยาเสพติด
อย่างกว้างขวางและรุนแรงทั่วประเทศ หรือที่
รัฐบาลถือว่าเป็นสงครามปราบปรามยาเสพติด ซึ่ง
เริ่มมาตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2546 ด้วย
การค้าและการแพร่ระบาดของยาเสพติดเป็น
ปัญหาหนักหน่วงที่สุดของประเทศไทย ยุทธการ
ปราบปรามยาเสพติดดำเนินพร้อมๆ กันทั้งการ
จับกุมและการกดดันให้ผู้ค้าและคนเสพยาเข้า
มอบตัวในขอบเขตทั่วประเทศ ส่งผลให้มีการฆ่า
ตัดตอนและวิสามัญฆาตกรรม ประมาณ 900 คน
ผู้ถูกจับกุมที่ต้องสงสัยว่าเป็นผู้ฆ่าตัดตอน 36 คน
และมารายงานตัวว่าติดยาประมาณ 200,000 คน
(ข้อมูล ณ วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2546)

นโยบายปราบปรามยาเสพติดดังกล่าว ไม่
มีผู้ใดคัดค้าน ที่นักสิทธิมนุษยชนและบุคคลส่วน
หนึ่งออกมาวิจารณ์ เป็นปัญหาวิธีการปราบปราม
และการตั้งเป้าหมายผู้ถูกจับกุมและผู้มอบตัวไม่
ต่ำกว่าร้อยละยี่สิบห้าในแต่ละจังหวัด อันก่อให้เกิดการ
เช่นฆ่าราวกับบ้านเมืองไม่มีแปมีชื่อ เป็น
บ้านป่าเมืองเถื่อน รวมทั้งการส่งหนังสือเรียกตัว
ประชาชนผู้ที่ต้องสงสัยว่าพัวพันกับการค้ายา

เสพติดหรืออยู่ในบัญชีดำรายการงานตัว ถ้าไม่มา รายงานตัวจะไม่รับรองความปลอดภัย ทำให้ประชาชนที่บริสุทธิ์เกิดความหวาดกลัว กินไม่ได้ นอนไม่หลับ ต้องหลบซ่อนตัวตามที่ต่างๆ นี้ยังไม่ พูดถึงว่า การทำเช่นนี้อาจทำให้ผู้ที่ค้ายาเสพติดรับ ทำลายหลักฐาน หรือหลบหนีไป

การปราบปรามยาเสพติดที่ดำเนินอยู่บางส่วน เช่น การฆ่า การจับกุมคุมขัง และตรวจค้น หากไม่เป็นไปตามกฎหมายและคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ย่อมจะกระทบต่อสิทธิและ เสรีภาพ โดยเฉพาะสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและ ร่างกาย สิทธิที่จะมีความมั่นคงในชีวิต และ เกียรติยศ ชื่อเสียง ซึ่งบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย มาตรา 31 33 และ 34

ถาม จะคลี่คลายปัญหาดังกล่าวได้ อย่างไร?

ตอบ แนวทางการต่อต้านและปราบปรามยาเสพติด ประกอบด้วย การป้องกัน ปราบปรามและ บำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด โดยประสานกับการ แก้ปัญหาเศรษฐกิจ เช่น ความยากจน หนี้สิน และ ปัญหาสังคม รวมทั้งจะต้องร่วมมือกันระหว่าง ประเทศ เพราะขบวนการค้ายาเสพติดมีเครือข่าย ทั้งระดับท้องถิ่น ชาติและนานาชาติ

แต่ในสถานการณ์เฉพาะหน้าควรจะต้องสร้างกระบวนการควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ตำรวจและปกครอง เช่น การฆ่าตัดตอน จะต้องให้กระทรวงยุติธรรมหรือองค์การด้านสิทธิมนุษยชนทั้งภาครัฐและเอกชนตรวจสอบว่าได้มีการขึ้นสูตรพลิกศพ การสอบสวน และการจับผู้ร้ายหรือไม่ จะต้องมีการตรวจสอบการดำเนินคดีกับผู้ถูกจับกุมว่าเป็นไปตามกระบวนการยุติธรรม และตรวจสอบการขึ้นบัญชีดำว่าใช้ข้อมูลข้อเท็จจริงอะไร และที่สำคัญ เจ้าหน้าที่ทั้งฝ่ายปกครองและตำรวจ จะต้องป้องกันมิให้เกิดการฆ่าตัดตอน เพราะการฆ่าตัดตอน นอกจากผิดกฎหมาย ก่อความหวาดกลัวไปทั่วประเทศแล้ว หากยังทำลายข้อมูลและเครือข่ายที่จะนำไปสู่ผู้ค้ายาเสพติดรายใหญ่อีกด้วย

“ สิทธิผู้บริโภค ”

ถาม สถานการณ์สิทธิผู้บริโภคในประเทศไทย ไทยเป็นอย่างไรบ้าง?

ตอบ ดีขึ้นแต่ก็ยังคงร่วมมือกันให้เกิดการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของเราต่อไป ทุกคนที่เกิดมาต้องกิน การกินหรือการบริโภคเป็นสิ่งที่มนุษย์ขาดไม่ได้ ถ้าไม่ได้บริโภคเราก็ตาย เราเกี่ยวข้องกับ การบริโภคอยู่ตลอดเวลา จึงเป็นเรื่องที่สำคัญมาก แต่การบริโภคเพื่อยังชีพอยู่ได้เท่านั้น ไม่เพียงพอ อาหารหรือสิ่งที่เราบริโภคต้องไม่เป็นพิษเป็นภัย มีความสะอาดและถูกสุขลักษณะด้วย นอกจาก เรื่องการกิน ก็ยังมีเรื่องการใช้สินค้า และเราก็มี สิทธิที่พึงมี อาทิ สิทธิที่จะได้รับข่าวสารที่ถูกต้อง และเพียงพอเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ สิทธิที่จะมี อิสระในการเลือกหาสินค้าหรือบริการ สิทธิที่จะ ได้รับความปลอดภัยจากการใช้สินค้าหรือบริการ เป็นต้น

กล่าวถึงสถานการณ์ด้านสิทธิของผู้บริโภค มีแนวโน้มได้รับการเคารพ ส่งเสริมและคุ้มครอง มากขึ้น โดยเฉพาะในด้านลายลักษณ์อักษร กล่าวคือ มาตรา 57 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย พ.ศ. 2540 เป็นการรับรองสิทธิของผู้บริโภค ไว้อย่างชัดเจนเป็นครั้งแรกในรัฐธรรมนูญของ ประเทศไทยและเป็นครั้งแรกที่บัญญัติให้มีองค์การ อิสระซึ่งประกอบด้วยตัวแทนผู้บริโภคทำหน้าที่ให้ ความเห็นในการตรากฎหมาย กฎและข้อบังคับ และให้ความเห็นในการกำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อ คุ้มครองผู้บริโภค

ถาม สิทธิมนุษยชนด้านใดบ้างที่ส่งผลต่อสังคมและชีวิตความเป็นอยู่ของเราอย่างมาก?

ตอบ สิทธิมนุษยชนด้านการเมือง มนุษย์เราเกิดและมีชีวิตอยู่ในสังคม ทุกคนไม่สามารถดำรงชีวิตได้เพียงลำพัง ที่ผ่านมalingคมทุกประเทศจะอยู่ภายใต้การปกครองที่เรียกว่า “รัฐ” ชีวิตของมนุษย์จะดีหรือไม่ดี หรือเป็นอย่างไขึ้นอยู่กับระบอบการปกครอง กฎหมาย และการเมืองของรัฐ ในประวัติศาสตร์อันยาวนานในทุกสังคม ทุกประเทศจะมีกลุ่มสองกลุ่ม คือ ผู้ปกครองและผู้ถูกปกครอง ผู้ปกครองเป็นคนปกครอง ผู้ออกกฎหมายและจัดกิจการบ้านเมือง กลุ่มผู้ถูกปกครองซึ่งส่วนใหญ่เป็นประชาชนพลเมืองจะไม่มีสิทธิการเมืองใดๆ

แต่ในยุคต่อๆ มา จากการต่อสู้ของประชาชนเพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิทางการเมือง โดยเฉพาะเสรีภาพและประชาธิปไตย ทำให้รัฐค่อยๆ ให้ประชาชนพลเมืองมีสิทธิทางการเมือง เช่น เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น มโนธรรม และศาสนา เสรีภาพในการชุมนุม เสรีภาพในการรวมกันเป็นองค์กรและพรรคการเมือง สิทธิเสมอภาคตามกฎหมาย สิทธิเลือกตั้งและสมัครรับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกองค์การนิติบัญญัติและบริหาร สิทธิในการปกครองตนเอง สิทธิร้องทุกข์ สิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารของราชการ ฯลฯ สิทธิทางการเมืองเป็นสิทธิในการกำหนดเจตจำนงหรือโชคชะตาอนาคต

จากความสำคัญด้านการบริโภค มีการจัดตั้งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคเป็นการทั่วไป โดยกำหนดให้มีคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคเพื่อให้ความเป็นธรรมต่อผู้บริโภค

จากรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ที่กำหนดให้มืองค์การอิสระเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคมีหน้าที่ให้ความเห็นต่อกฎหมาย นโยบายและมาตรการต่างๆ ก่อนที่จะมีการประกาศกฎหมาย นโยบายและมาตรการ โดยให้เป็นไปตามกฎหมายบัญญัติภาคประชาสังคมได้เคลื่อนไหวจัดเวทีเพื่อแลกเปลี่ยนร่างกฎหมายในระดับจังหวัด การจัดเวทีแลกเปลี่ยนระดับภูมิภาคและเวทีใหญ่ในกรุงเทพฯ และพัฒนาร่างโดยสหพันธ์องค์กรผู้บริโภค นำเสนอต่อรัฐบาล รัฐสภาและสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

แม้ว่าสิทธิผู้บริโภคมีแนวโน้มได้รับการส่งเสริมและคุ้มครองมากขึ้น แต่ในทางปฏิบัติยังมีการละเมิดสิทธิผู้บริโภค ดังที่มูลนิธิเพื่อผู้บริโภคได้รับเรื่องร้องเรียนจากผู้บริโภคเกี่ยวกับสินค้าและบริการ พ.ศ. 2543 รวมทั้งสิ้น 338 เรื่อง เป็นเรื่องคุณภาพและบริการ 35% สาธารณสุข 25% อสังหาริมทรัพย์ 19% สาธารณูปโภค 9% และมาตรฐานสินค้า 3% (กรุงเทพมหานครธุรกิจ 5 มิถุนายน 2545) นอกจากนี้ยังมีปัญหาสิทธิเสรีภาพของผู้บริโภคอีกหลายประการ อาทิ ปัญหาผู้ประกอบการ

การค้าเอาเปรียบคู่สัญญา ปัญหาการฟ้องร้องดำเนินคดียุ่งยากและซับซ้อน การฟ้องร้องกับผู้ประกอบธุรกิจการค้าหรือผู้ประกอบธุรกิจการโฆษณาย่อมจะเสียเวลาและค่าใช้จ่ายซึ่งเป็นการไม่คุ้มค่า ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคมีกระจัดกระจายและแยกกันอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของหน่วยงานที่แตกต่างและซ้ำซ้อนกัน ปัญหาการแทรกแซงหน่วยงานที่ทำหน้าที่ให้ความคุ้มครองผู้บริโภค ปัญหาผู้บริโภคขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายที่คุ้มครองสิทธิของตน ไม่รู้ถึงสิทธิที่พึงมีพึงได้ของตน

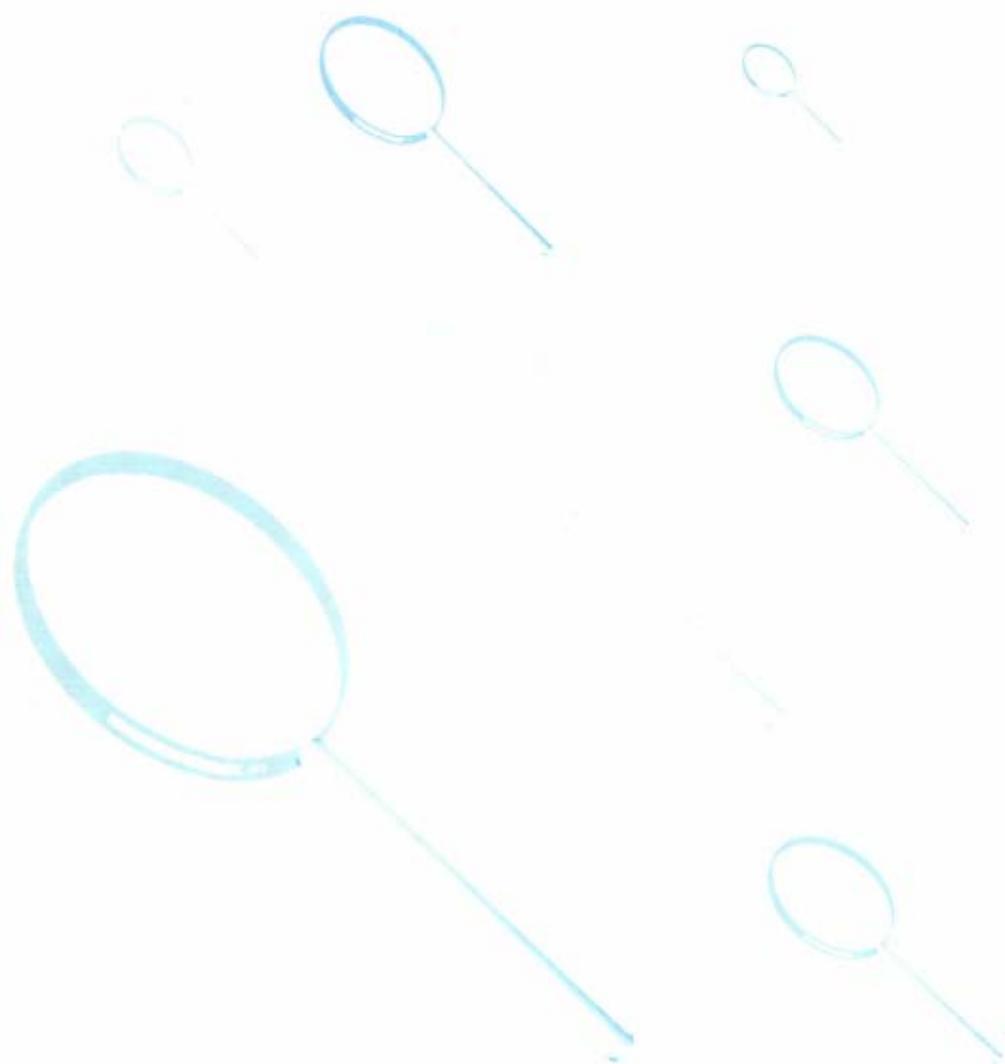
ถาม ทำอย่างไรให้สิทธิของเราด้านการบริโภคได้รับการส่งเสริมและคุ้มครองมากขึ้น?

ตอบ ต้องทำหลายๆ ด้าน ผู้บริโภคทั่วไปไม่ทราบกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคมีอยู่ทั่วไปหลายกระทรวง เช่น เรื่อง อาหาร ยา เครื่องสำอาง อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข เรื่อง มาตรฐานผลิตภัณฑ์อยู่ในความดูแลของสำนักงานมาตรฐานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม ฯลฯ แต่มีชื่อกฎหมายเรียกแตกต่างกันออกไป และแฝงอยู่ในกระทรวงต่างๆ ซึ่งต่างกับพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภคซึ่งมีชื่อตรงกับความ

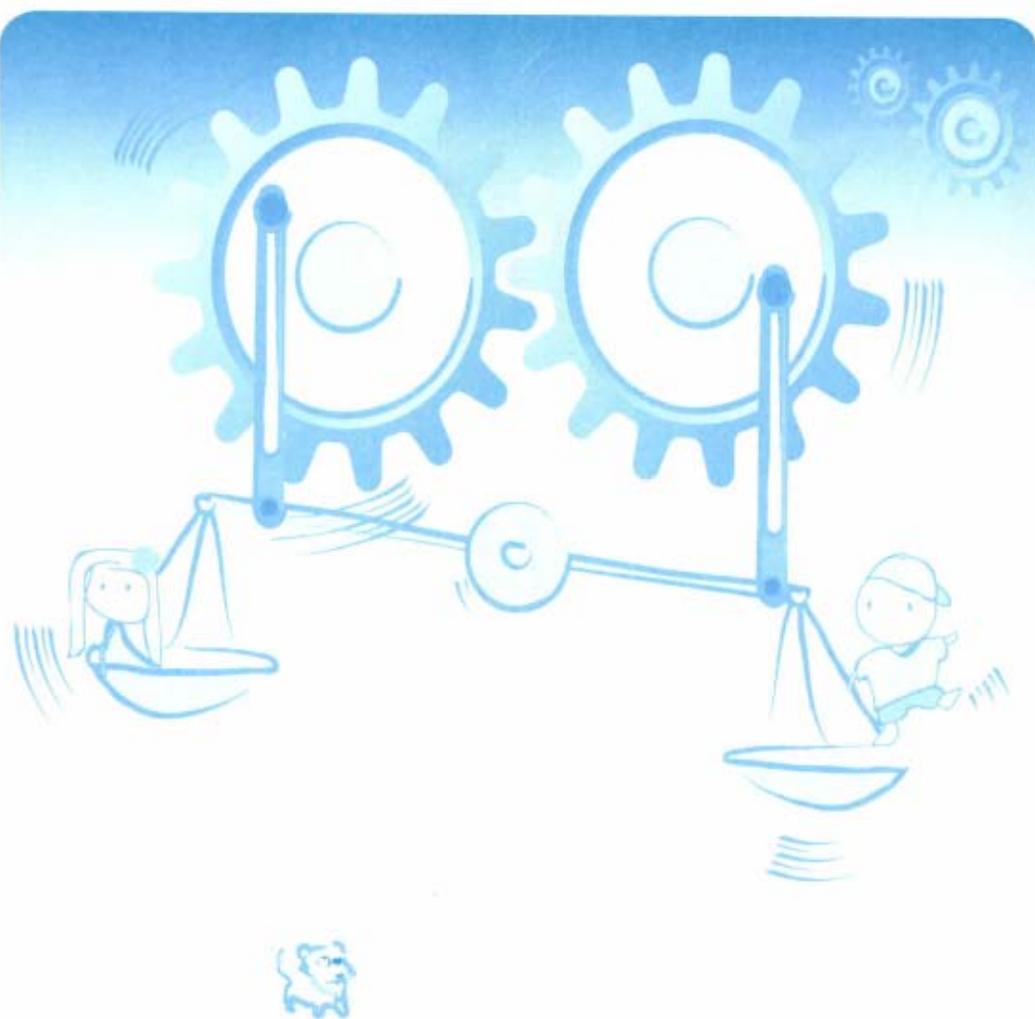
หมายถึงข้อกฎหมายและหน่วยงาน ทำให้ผู้บริโภคไม่เข้าใจมาร้องเรียนเฉพาะสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค

จะทำอย่างไรให้สิทธิด้านผู้บริโภคของเราได้รับการส่งเสริมและคุ้มครอง คำตอบมิได้มีอยู่คำตอบเดียว แต่ต้องประกอบไปด้วยหลายด้านไม่ว่าจะเป็น **ประการแรก** การร่วมกันลงนามเพื่อเข้าชื่อเสนอกฎหมายองค์การอิสระผู้บริโภค ตามมาตรา 57 ของรัฐธรรมนูญ รวมถึงเสนอความคิดเห็นต่อเรื่องดังกล่าวให้องค์การนี้เป็นอิสระ เพื่อไม่ให้ถูกแทรกแซงจากฝ่ายการเมือง ราชการและธุรกิจ **ประการที่สอง** รวมกฎหมายด้านผู้บริโภคมาเป็นฉบับเดียวและมีหน่วยงานเดียว **ประการที่สาม** รณรงค์ให้ตระหนักถึงสิทธิผู้บริโภค **ประการที่สี่** ควรเร่งให้มีการรับรองและสนับสนุนให้มีการก่อตั้งสมาคมหรือองค์กรคุ้มครองผู้บริโภคทั้งในเขตกรุงเทพมหานครและในส่วนภูมิภาคเพิ่มขึ้น **ประการที่ห้า** สนับสนุนการดำเนินงานของเครือข่ายองค์กรผู้บริโภคที่มีอยู่เดิมให้สามารถดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพและใช้มาตรการลงโทษทางสังคม **ประการที่หก** ปรับปรุงสัญญาที่ไม่เป็นธรรม โดยสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคควรเร่งดำเนินการจัดทำสัญญามาตรฐานต่างๆ เพื่อเป็นตัวอย่างแก่ผู้บริโภคที่จะได้ใช้เป็นแนวทาง **ประการที่เจ็ด** ผู้บริโภคควรใช้ความระมัดระวังตามสมควรในการซื้อสินค้าและการรับบริการ **ประการที่แปด** พัฒนาระบบข้อมูลกลาง

เพื่อเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสิทธิของผู้
บริโภคและข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับประชาชน
ที่จะใช้ฟ้องร้องและพิทักษ์สิทธิอันพึงมีได้

“กลไกการส่งเสริมและ
คุ้มครองสิทธิมนุษยชน”

ถาม สิทธิของเราจะเป็นจริงได้ต้องทำ
อย่างไร?

ตอบ จะต้องเขียนไว้เป็นกฎหมายและมีกลไก
บังคับใช้ มนุษย์เกิดมาอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ชุมชน
สังคมและประเทศชาติ และเพื่อการอยู่ร่วมกัน
อย่างมีความสุข ความเจริญก้าวหน้า และความ
สงบเรียบร้อย จะต้องมีกฎ กติกา และหลักการ
ร่วมกัน โดยจะมีทั้งศีลธรรม ธรรมเนียม ประเพณี
และกฎหมายบังคับให้เป็นไปตามกฎ กติกา และ
หลักการดังกล่าว แต่โดยทั่วไปมนุษย์ส่วนใหญ่มัก
จะไม่ค่อยยึดมั่นในศีลธรรม แล้วถ้าไม่ปฏิบัติตาม
ศีลธรรมก็ไม่มีใครมาลงโทษ ทุกสังคมและประเทศ
จึงมีกฎหมายมาบังคับใช้

ในยุคปัจจุบัน สิทธิมนุษยชนเป็นหลักการ
สำคัญที่สุดประการหนึ่งที่สังคมและประเทศต่างๆ
ยึดถือ แต่จะมีผลในทางปฏิบัติหรือเป็นจริงได้อย่างไร
น้อยก็ควรกำหนดไว้เป็นกฎหมาย ทั้งกฎหมาย
ระหว่างประเทศ กฎหมายภายในประเทศ ไม่ว่าจะ
จะเป็นรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ พระราช
กฤษฎีกา กฎกระทรวง และระเบียบข้อบังคับให้
มีการเคารพ คำประกันสิทธิมนุษยชนประการต่างๆ

ประเทศไทยเราโชคดีที่มีรัฐธรรมนูญฉบับ
ปัจจุบันที่มีการกำหนดให้มีการส่งเสริมและคุ้มครอง
สิทธิเสรีภาพและสิทธิมนุษยชนอย่างกว้าง
ขวางที่สุดฉบับหนึ่ง สิทธิเสรีภาพด้านต่างๆ มีมาก
มายทั้งสิทธิในชีวิต ร่างกาย สิทธิการมีส่วนร่วม
สิทธิคนพิการ คนชรา เด็ก สิทธิด้านการศึกษา ฯลฯ

แต่อย่างไรก็ตาม สิทธิดังกล่าวเขียนไว้เป็น
ตัวหนังสือ ถ้ารัฐและสังคมไม่ยึดถือก็จะมีปัญหา
การละเมิดสิทธิก็เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องเหมือน
โรคระบาด ความสูญเสียก็เกิดขึ้น การที่คน
ละเมิดสิทธิของกันและกันก็เพราะไม่รู้ว่าจะกระทำ
ละเมิดสิทธิหรือรู้แต่ก็ยังทำก็มี เมื่อเกิดการละเมิด
สิทธิของกันและกัน ก็ต้องมีกลไกในการจัดการ
แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

*ถาม ในประเทศต่างๆ มีกลไกใดบ้าง ใน
การจัดการปัญหาด้านสิทธิเสรีภาพ
ที่เกิดขึ้น?*

ตอบ หลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นศาล ผู้ตรวจ
การแผ่นดินและคณะกรรมการ รูปแบบของ
กลไกระดับชาติในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิที่
มีการจัดตั้งขึ้นในประเทศต่างๆ มีหลายรูปแบบ
ซึ่งอาจแบ่งพัฒนาการของการจัดตั้งกลไกระดับ
ชาติเป็น 3 ช่วงด้วยกัน คือ ยุคศตวรรษที่ 19
เริ่มมีการจัดตั้งสถาบันที่เรียกว่า ออมบุดสแมน
(Ombudsman) หรือผู้ตรวจการแผ่นดินของ
รัฐสภา ในประเทศแถบสแกนดิเนเวียโดยเฉพาะ
ประเทศสวีเดน ช่วงที่มีการรับปฏิญญาสากลว่า
ด้วยสิทธิมนุษยชนมาใช้และสหประชาชาติได้สนับ
สุนุนให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการระดับชาติด้าน
สิทธิมนุษยชน เพื่อให้เป็นองค์กรที่ดำเนินงานตาม

หลักการในปฎิญาสากฯ และช่วงนับแต่ปี ค.ศ. 1980 เป็นต้นมา มีการจัดตั้งกลไกระดับชาติหรือสถาบันระดับชาติเพื่อการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนขึ้นเป็นจำนวนมาก กลไกระดับชาติที่กล่าวมา เป็นองค์กรที่มีองค์กรที่ทำหน้าที่บริหารประเทศ ไม่ได้ทำหน้าที่อย่างรัฐบาล หน่วยงานรัฐต่างๆ หรือไม่ได้ทำหน้าที่ในการออกกฎหมาย เหมือนอย่างสภาผู้แทนราษฎร แต่เป็นองค์กรที่คอยตรวจสอบว่ามึนโยบาย กฎหมาย หรือการกระทำใดบ้างที่อาจจะละเมิดสิทธิของผู้คน แล้วก็มีข้อเสนอแนะไป ส่วนการจะทำตามหรือไม่ก็เป็นเรื่องของหน่วยงานที่ใช้อำนาจดังที่กล่าวมา

รูปแบบของกลไกระดับชาติที่มีการจัดตั้งขึ้นที่สำคัญๆ ดังนี้

1. ศาลอาญาระหว่างประเทศ เป็นระบบการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ คือ การจัดตั้งกลไกในรูปของศาลอาญาระหว่างประเทศที่ชื่อว่า “ศาลอาชญากรรมระหว่างประเทศ” (International Tribunal on War Crimes) วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศาลอาชญากรรมระหว่างประเทศขึ้นมา คือ เพื่อพิจารณาพิพากษาลงโทษบุคคลที่ได้ก่ออาชญากรรมและถูกกล่าวหาว่าได้ก่ออาชญากรรมสงคราม ช่วงที่เกิดสงครามนั้น ได้มีการปฏิบัติการที่เหี้ยมโหด นับแต่การจัดสร้างค่ายกักกันฝ่ายตรงข้าม การใช้กำลังบังคับ เนรเทศและการข่มขืนสตรี อย่างเป็นระบบ

2. สถาบันออมบุดสแมน (Ombudsman) หรือผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา เป็นองค์กรที่ถือกำเนิดในกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย ซึ่งปัจจุบันได้แพร่หลายไปในหลายประเทศ โดยอาจมีรูปแบบที่แตกต่างกันไปบ้าง แต่จะมีวัตถุประสงค์เหมือนกัน คือ การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนจากการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและไม่เป็นธรรม

3. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนส่วนมากจะมีหลักประกันความเป็นอิสระโดยกฎหมาย หน้าที่ที่สำคัญของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน คือ การตรวจสอบนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนและให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงนโยบาย เช่น การตรวจสอบดูว่าการกระทำของฝ่ายบริหารเป็นไปตามมาตรฐาน มีการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามกฎหมายหรือไม่ มีตัวบทกฎหมายหรือมาตรการในกระบวนการยุติธรรมที่ได้มาตรฐานหรือไม่ ฯลฯ และจัดตั้งขึ้นเพื่อช่วยส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนให้รอบด้านมากยิ่งขึ้น ด้วยเกือบทุกประเทศประชาชนไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการทางศาลได้เนื่องจากค่าใช้จ่ายที่สูงและต้องใช้ระยะเวลายาวนาน

ทั้งศาล ออมบุดสแมน และคณะกรรมการ
เป็นองค์กรระดับประเทศ ที่ทำหน้าที่ส่งเสริมและ
คุ้มครองสิทธิของผู้คน แต่ก็ไม่ได้มีองค์กรเพียงแค
นี้ที่ทำหน้าที่ดังกล่าว แต่มีหน่วยงานอีกมากมาย
ที่ทำหน้าที่ดังกล่าว และที่กล่าวมาเป็นเรื่องของ
ประเทศต่างๆ บทต่อไปจะพูดถึงกลไกในการ
ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิในประเทศไทย

“ กลไกการส่งเสริม
และคุ้มครองสิทธิ
ในประเทศไทย ”

ถาม ในบ้านเรามีกลไกในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของเราบ้างหรือไม่?

ตอบ ในบทที่แล้วได้พูดถึงกลไกในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของประเทศต่างๆ ที่นี้จะมาพูดถึงกลไกการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย ความจริงแล้วในประเทศไทยมีกลไกในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนมานาน กลไกรัฐมีทั้งฝ่ายนิติบัญญัติ บริหารและโดยเฉพาะกลไกของสถาบันตุลาการ เช่น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนของรัฐบาล สำนักงานรับเรื่องร้องทุกข์ของสำนักนายกรัฐมนตรี ตำรวจ อัยการ ศาล ฯลฯ แต่ก็ไม่เพียงพอในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน แล้วก็หลายครั้งกลไกดังกล่าวกลับละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชนเสียเอง กลไกดังกล่าวมีทั้งส่วนที่ดีและข้อจำกัด เช่น คณะกรรมการยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน สภาผู้แทนราษฎร ไม่มีอำนาจแก้ไขปัญหาโดยตรง ต้องเสนอผ่านไปยังฝ่ายบริหาร คณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์มีข้อจำกัดที่พิจารณาดำเนินการเฉพาะการกระทำของหน่วยงานของรัฐที่กระทำต่อเอกชนเท่านั้น ไม่รวมถึงการกระทำของเอกชนที่มีต่อเอกชนด้วยกัน รวมทั้งจะยึดถือตัวบทกฎหมายอย่างเคร่งครัดจนเกินไป ศาลหรือตุลาการซึ่งเป็นองค์กรที่สำคัญมากในการให้การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ไม่ว่าจะเป็นศาลแพ่งหรือศาลอาญา แต่การพิจารณาคดีจะล่าช้าและมีค่าใช้จ่ายแพง

จากข้อจำกัดหลายประการดังกล่าว จึงนำไปสู่การคิดจัดตั้งกลไกในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของเราไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน คือ ศาลปกครอง ศาลรัฐธรรมนูญ คณะกรรมการการเลือกตั้ง คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ซึ่งส่วนใหญ่เป็นองค์การทางยุติธรรม และองค์กรอิสระ ไม่ถูกครอบงำโดยอำนาจรัฐ มีอำนาจหน้าที่แตกต่างกันไป แต่ก็มีจุดร่วมที่เหมือนกัน คือ ตั้งขึ้นมาเพื่อปกป้อง คุ้มครองและส่งเสริมสิทธิของเรา

ถาม เมื่อเราทุกหัวร่อจะร้องเรียนที่ไหนดี?

ตอบ ถ้าเรามีทุกหัวร่อเพราะถูกละเมิดสิทธิ ประการนั้นประการนี้จะทำอย่างไร จะไปร้องเรียนที่ไหนดี แน่แน่นอนว่ากลไกของรัฐ ทั้งฝ่ายนิติบัญญัติ บริหารและตุลาการก็เป็นช่องทางที่เราสามารถร้องทุกข์ไปได้ นิติบัญญัติก็มีคณะกรรมการหลายสิบชุด มีอำนาจศึกษาพิจารณากิจการบริหาร การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ฝ่ายบริหารเราก็สามารถแจ้งความไปที่ตำรวจ หรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง แต่ถ้าร้องทุกข์ไปแล้วหน่วยงานไม่ดำเนินการแก้ไข ช่วยเหลือชาวบ้าน

เราก็สามารถร้องเรียนมาได้ที่องค์กรอิสระซึ่งมีมากมายหลายองค์กร ทั้งศาลปกครองถ้าเป็นเรื่องที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำละเมิดต่อประชาชน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติถ้าเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับสิทธิของเราไม่ว่าเป็นเรื่องของรัฐหรือเอกชนก็ตาม ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาถ้าเป็นเรื่องที่เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจไม่เป็นธรรม คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ถ้าเป็นเรื่องการทุจริตคอร์รัปชัน คณะกรรมการการเลือกตั้งถ้าเป็นเรื่องเกี่ยวกับการเลือกตั้งที่ไม่สุจริต

ฉะนั้น จะร้องเรียนไปที่หน่วยงานใด เราก็ต้องรับรู้เข้าใจอำนาจหน้าที่และบทบาทของกลไกส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิต่างๆ ให้ดี จะได้ไม่เสียเวลา และปัญหาจะได้รับการแก้ไขอย่างรวดเร็วทันใจ ไม่ใช่ว่าเป็นเรื่องของเอกชนทำละเมิดต่อเรา แต่เราร้องเรียนไปที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ผู้ตรวจการฯ ก็ไม่รับพิจารณาเนื่องจากไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ หรือถ้าเป็นเรื่องที่อยู่ในโรงในศาลแล้ว ชาวบ้านมาร้องเรียนที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในประเด็นเดียวกัน คณะกรรมการสิทธิฯ ก็จะไม่รับพิจารณาเนื่องจากศาลกำลังพิจารณาอยู่และไม่เป็นการละเมิดอำนาจศาล

“คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ :
กลไกการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของเรา”

ถาม ลักษณะและที่มาของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เป็นอย่างไร
157

ตอบ บทที่แล้วเราพูดถึงกลไกการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิในบ้านเราว่ามีหลายหน่วยงานที่ทำหน้าที่ดังกล่าว คราวนี้จะมาเจาะลึกกันถึงองค์การอิสระน้องใหม่ คือ “คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ” อันเป็นองค์การตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญมาตรา 199-200 และพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีฐานะเป็นสถาบันสิทธิมนุษยชนระดับชาติ ตั้งขึ้นมาเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของทุกคนในประเทศไทย แล้วก็เป็นส่วนหนึ่งของระบบองค์การอิสระเช่นเดียวกับผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาและศาลปกครอง คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตั้งขึ้นอย่างสมบูรณ์เมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2544

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีจำนวน 11 คน มาจากการแต่งตั้งของพระมหากษัตริย์ตามคำแนะนำของวุฒิสภา โดยผ่านกระบวนการสรรหา ในการสรรหาและคัดเลือก คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติชุดแรก มีการเลือก 2 ครั้ง ครั้งแรกเนื่องจากวุฒิสภาเลือกไม่ครบ 11 คน ซึ่งทั้ง 2 ครั้ง คณะกรรมการสรรหาซึ่งมีนายอานันท์ ปันยารชุน อดีตนายกรัฐมนตรี เป็นประธาน ได้เปิดรับสมัครทั่วไป มีผู้สมัครจาก

หลากหลายสาขาอาชีพรวมถึงด้านสิทธิมนุษยชน ผู้สมัครรวมทั้งสิ้น 220 กว่าคน โดยคณะกรรมการสรรหาใช้วิธีพิจารณาจากใบสมัครและสัมภาษณ์บุคคลที่มีประสบการณ์และผลงานทางด้านสิทธิมนุษยชนกับประชาชนโดยตรง ประสบการณ์ และผลงานในระดับนโยบายหรือการผลักดันเชิงนโยบายและประสบการณ์และผลงานด้านวิชาการ หรือให้การศึกษาด้านสิทธิมนุษยชน แล้วก็พยายามสรรหาบุคคลตามสัดส่วนชายหญิง ผู้แทนจากองค์กรพัฒนาเอกชนด้านสิทธิมนุษยชน ตลอดจนความหลากหลายในวัยวุฒิ พื้นที่ ชาติพันธุ์และศาสนา รวมทั้งผู้แทนกลุ่มทางสังคม โดยเฉพาะกลุ่มคนที่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน ผลปรากฏว่าผู้ได้รับการเลือกเป็นคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติชุดแรกจำนวน 11 คน เป็นผู้ชาย 6 คน และหญิง 5 คน มาจากหลากหลายอาชีพและวงการ คือ นักวิชาการ อัยการ ทนายความ นายแพทย์ อดีตข้าราชการ สมาชิกสภาว่างรัฐธรรมนุญ องค์กรพัฒนาเอกชน และกลุ่มผู้ยากไร้

ถาม คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีอำนาจหน้าที่อะไรบ้าง?

ตอบ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และ พ.ร.บ.คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2542 คณะกรรมการสิทธิ

มนุษยชนแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ซึ่งสามารถสรุปเป็นภารกิจหลัก 3 ประการ ดังนี้

1) ส่งเสริมเผยแพร่ความคิด ความเข้าใจ สิทธิมนุษยชนเพื่อให้รัฐ สังคมและบุคคลเคารพ และปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชนทั้งในระดับ ประเทศและระหว่างประเทศ การเผยแพร่ความคิด สิทธิมนุษยชนมุ่งที่จะเสริมความคิด ความรู้สึก จิตวิญญาณของผู้คน ให้มองคนเป็นคน ไม่ใช่ ปฏิบัติต่อกันเหมือนสัตว์หรือสิ่งของ และมองถึง มาตรฐานขั้นต่ำของคนในการดำรงชีพว่าอย่างน้อย ต้องมีที่ดิน เครื่องนุ่งห่ม อาหาร ยารักษาโรค หรือ ที่เราเรียกกันว่าปัจจัยสี่

2) ตรวจสอบและรายงานการกระทำหรือ การละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิ มนุษยชนหรืออันไม่เป็นไปตามพันธกรณีระหว่าง ประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็น ภาคิ์ และเสนอมาตรการแก้ไขที่เหมาะสมต่อบุคคล หรือหน่วยงานที่กระทำหรือละเลยการกระทำดังกล่าว ที่กล่าวมาเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้คน เป็นการแก้ไข เยียวยาเป็นรายๆ ไป เป็นเหมือน เรื่องเร่งด่วนที่จะช่วยบรรเทาทุกข์ร้อนให้เขาบางลง ไป

3) เสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการ ปรับปรุงกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับต่อรัฐสภาและ คณะรัฐมนตรีเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษย- ชน ข้อเสนอต่างๆ ที่เสนอไปเป็นการผลักดันหรือ การขับเคลื่อนในเชิงนโยบายซึ่งเป็นเรื่องสำคัญ

มาก เป็นการคอยกระตุ้นให้ภาครัฐบริหารประเทศ โดยคำนึงถึงสิทธิของเรา ถ้าภาครัฐหลงลืมไปหรือ ออกนโยบายที่ละเมิดสิทธิผู้คน คณะกรรมการสิทธิฯ ก็จะคอยช่วยตักเตือนโดยคำนึงถึงประโยชน์ของประชาชนเป็นตัวตั้ง

ในการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีอำนาจเรียก เอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ รวมทั้งมีอำนาจอื่น เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติ

***ถาม** จะร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้อย่างไร และ คณะกรรมการดำเนินการแก้ปัญหาของเราอย่างไร?*

***ตอบ** ผู้ที่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนสามารถร้องเรียนได้หลายวิธี ดังนี้*

โดยที่คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ในการ ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ซึ่งในที่นี้จะ เน้นการตรวจสอบการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้นใน ประเทศไทย ทุกคนที่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน ประการใดประการหนึ่งไม่ว่าจะเป็นถูกทุบ ตบ ตี ทำทารุณ ถูกฆ่า ถูกไล่ที่ ห้ามพูด ห้ามแสดงความ

เห็น ฯลฯ ให้ร้องเรียนมาได้ที่คณะกรรมการหรือสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ใครร้องเรียนได้บ้าง ก็คือ บุคคลที่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือผู้แทน และผู้พบเห็นการละเมิด ยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการหรือสำนักงาน ซึ่งทำได้หลายวิธี เช่น การร้องเรียนด้วยวาจา ทางโทรศัพท์ มาร้องเรียนด้วยตนเอง หรือทำเป็นหนังสือ คำร้องดังกล่าวจะยื่นที่สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ หรือส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียน E-mail หรือจะยื่นต่อกรรมการคนใดคนหนึ่งหรือองค์การเอกชนด้านสิทธิมนุษยชน เพื่อส่งต่อไปยังสำนักงานคณะกรรมการสิทธิฯ ก็ได้

นอกจากนี้ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติสามารถเข้าไปตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนได้เองโดยไม่ต้องมีคำร้องเรียนจากผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน การตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนดำเนินตาม พ.ร.บ.คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ โดยจะตรวจสอบจากผู้ร้องและผู้ถูกร้อง เปิดโอกาสให้ผู้ร้องและผู้ถูกร้องชี้แจงรายละเอียด เสนอพยานหลักฐาน รวมทั้งทนายความหรือที่ปรึกษาของตนมาให้ถ้อยคำ แล้วก็หากในระหว่างการพิจารณาตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ถ้าคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเห็นว่าอาจดำเนินการไต่สวน เพื่อให้คู่กรณีทำความตกลง ประนีประนอม และแก้ไขปัญหาละเมิดสิทธิมนุษยชน ถ้าคู่กรณียินยอมและหากการตกลงนั้นอยู่ในกรอบของการคุ้มครองสิทธิ

มนุษยชน ต่อมาหากไม่เป็นไปตามข้อตกลงดังกล่าว คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติก็จะดำเนินการพิจารณาตรวจสอบต่อไป

เมื่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้ดำเนินการตรวจสอบเสร็จสิ้นแล้ว มีมติได้เป็นสองแนว คือ เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนและไม่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน ถ้าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน คณะกรรมการสิทธิฯ จะทำรายงานเสนอมาตรการแก้ไขปัญหามาให้หน่วยงานหรือบุคคลที่มีหน้าที่ไปปฏิบัติภายในระยะเวลาที่กำหนด หากไม่มีการแก้ไขจะรายงานนายกรัฐมนตรีเพื่อสั่งการต่อไป ถ้ายังไม่มีการดำเนินการอีก ก็จะทำรายงานต่อรัฐสภาโดยอาจให้มีการเผยแพร่ต่อสาธารณชนด้วย กรณีที่ไม่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนแต่เป็นการปฏิบัติหน้าที่ไม่เป็นธรรม คณะกรรมการสิทธิฯ อาจกำหนดแนวทางแก้ไขและแจ้งให้บุคคลหรือหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการ หากไม่มีการแก้ไขก็จะมีขั้นตอนเหมือนกับกรณีแรก

ถาม คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติดำเนินการหรือบริหารจัดการอย่างไร?

ตอบ ก่อนอื่น มีสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในการดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่หรือภารกิจทั่วไปของคณะกรรมการสิทธิ

มนุษยชนแห่งชาติ จะมีสำนักงานคณะกรรมการ
 สิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีฐานะเป็นส่วนราชการ
 สังกัดรัฐสภา ซึ่งรับผิดชอบงานธุรการของคณะ
 กรรมการสิทธิฯ รับคำร้องเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิ
 มนุษยชนเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการ และดำเนิน
 การสืบสวนหรือตรวจสอบคำร้อง รวมถึงศึกษาและ
 สนับสนุนให้มีการศึกษาและเผยแพร่ความรู้เกี่ยว
 กับสิทธิมนุษยชน ตลอดจนประสานงานกับหน่วย
 ราชการ องค์กรเอกชน หรือองค์กรอื่นในด้าน
 สิทธิมนุษยชน โดยมีเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิ
 มนุษยชนแห่งชาติเป็นผู้รับผิดชอบ การปฏิบัติงาน
 ของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน
 แห่งชาติขึ้นตรงต่อประธานกรรมการ ทั้งเลขาธิการ
 และเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิ
 มนุษยชนแห่งชาติเป็นข้าราชการรัฐสภาสามัญตาม
 กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายรัฐสภา

ขณะนี้ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน
 แห่งชาติได้จัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการสิทธิ
 มนุษยชนแห่งชาติ แบ่งเป็น 4 สำนัก คือ สำนัก
 บริหารกลางทำหน้าที่บริหารงานทั่วไปทั้งด้าน
 นโยบาย แผน การเงิน การคลัง การเจ้าหน้าที่
 ฯลฯ สำนักคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ทำหน้าที่รับเรื่อง
 ร้องเรียน ตรวจสอบข้อเท็จจริง โกล่เกลี่ย ฯลฯ
 สำนักวิจัยและนิติธรรม ทำหน้าที่ศึกษา วิจัย ให้
 ข้อเสนอแนะด้านนโยบาย ระเบียบ กฎหมาย เพื่อให้
 สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน และสำนัก
 ส่งเสริมและประสานงานเครือข่าย ทำหน้าที่ในการ

ประสานความร่วมมือกับองค์กรต่างๆ ฯลฯ

นอกจากมีสำนักงานคณะกรรมการแล้ว คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติยังทำงานด้วยระบบอนุกรรมการ

ถาม คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติดำเนินงานอย่างไรเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของประชาชน?

ตอบ การดำเนินงานส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิที่เน้นประสานเครือข่าย การดำเนินงานของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของประชาชน เป็นงานที่สำคัญอย่างมาก แล้วยังเป็นงานที่ยากลำบาก เพราะต้องเผชิญกับอุปสรรคนานัปการ ทั้งความคิด ความเชื่อ อุดมการณ์ ระเบียบ นโยบาย กฎหมาย วัฒนธรรมที่ไม่เอื้อต่อการส่งเสริมสิทธิของประชาชน ฯลฯ ในการดำเนินงานดังกล่าวให้สำเร็จ ปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งคือการประสานงานเครือข่ายสิทธิมนุษยชนทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจและประชาสังคม อย่างเป็นระบบ มีจังหวะก้าวและรักษาระยะห่างอย่างเหมาะสม

ในการประสานกับเครือข่าย คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ นอกจากจะมีสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติแล้ว ยังได้จัดตั้งคณะอนุกรรมการ อันประกอบ

ด้วย กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เจ้าหน้าที่ของสำนักงาน และบุคคลภายนอกที่มาจากเครือข่ายต่างๆ ทั้งตำรวจ อัยการ นักวิชาการ สภานายความ องค์การพัฒนาเอกชน สื่อมวลชน หลายคณะ เช่น คณะอนุกรรมการการสื่อสารและความสัมพันธ์ในสังคม คณะอนุกรรมการด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม คณะอนุกรรมการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน คณะอนุกรรมการด้านที่ดินและน้ำ คณะอนุกรรมการด้านป่าเขตร้อนและความหลากหลายทางชีวภาพ คณะอนุกรรมการจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี ฯลฯ

คณะอนุกรรมการเหล่านี้มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ทั้งการส่งเสริม คุ้มครอง รวมถึงการเสนอแนะนโยบายและประสานงานเครือข่ายในด้านการส่งเสริม คณะอนุกรรมการทำงานอย่างเข้มแข็ง จัดงานสัมมนา/เสวนาหลายเวที หลายครั้ง ทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด ส่วนงานด้านคุ้มครองสิทธิมนุษยชน เมื่อผู้ร้องส่งเรื่องร้องเรียนมาที่สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ แล้วเรื่องจะส่งไปเข้าสู่การพิจารณาของคณะอนุกรรมการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ซึ่งดำเนินการตรวจสอบว่ามีการละเมิดสิทธิหรือไม่ เรื่องใดที่ใกล้เคียงเยียวยาได้ก็ทำโดยยึดประโยชน์ของประชาชนเป็นตัวตั้ง สำหรับการเสนอแนะนโยบายและการแก้ไขกฎหมาย เมื่อคณะอนุกรรมการศึกษาข้อมูลจากแหล่งต่างๆ แล้วเห็นว่าต้องเสนอ

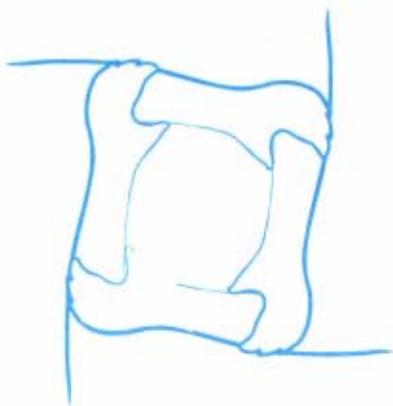
แนะนำนโยบายต่อรัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ก็จะเสนอให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พิจารณาเสนอแนะนำนโยบายต่อรัฐบาล และเสนอแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายต่อรัฐสภา

ถาม คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติประสานงานกับเครือข่ายอย่างไร?

ตอบ จัดสัมมนาเครือข่ายเพื่อรับฟังข้อมูลและข้อเสนอแนะ และจัดทำฐานข้อมูลเครือข่าย สำนักส่งเสริมและประสานงานเครือข่าย ภายใต้การกำกับของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ทำหน้าที่ประสานความร่วมมือกับองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคองค์กรพัฒนาเอกชน โดยได้จัดสัมมนาเครือข่ายสิทธิมนุษยชน รับฟังข้อมูลและข้อเสนอแนะหลายครั้ง หลายเวที หลายจังหวัด ได้ฟังความคิดเห็น ความคาดหวังต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และแนวทางการประสานงานเครือข่าย โดยเฉพาะได้จัดสัมมนาเสริมสร้างความร่วมมือด้านสิทธิมนุษยชนในเดือนพฤศจิกายน 2545 มีนาคมและเมษายน 2546 เพื่อสร้างระบบประสานงานกับเครือข่ายสิทธิมนุษยชน ได้ข้อสรุปแนวทางในการประสานกับเครือข่ายทั้งรูปแบบที่เป็นทางการและแบบไม่เป็นทางการ การประสานแบบเป็นทางการ

เช่น ให้ตั้งคณะทำงาน คณะอนุกรรมการเฉพาะกิจ คณะอนุกรรมการภาค ให้รับรองสถานภาพของเครือข่าย ออกบัตรประจำตัวแก่ผู้ที่มาทำงานร่วมกับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ รวมทั้งการจัดทำฐานข้อมูลว่ามีใคร อยู่ที่ใด หากคณะกรรมการต้องการข้อเท็จจริงการละเมิดสิทธิก็สามารถติดต่อเครือข่ายนั้น ซึ่งงานประการหลังนี้คืบหน้าไปค่อนข้างมาก เวลานี้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีฐานข้อมูลเกี่ยวกับเครือข่ายทั่วประเทศ ประสานงานกับเครือข่ายตามเหตุการณ์และกรณีที่เกิดขึ้นในสังคม โดยเครือข่ายได้ช่วยเสาะแสวงหาข้อมูลเบื้องต้นให้กับคณะกรรมการเพื่อดำเนินการต่อไป

สิ่งที่ต้องย้ำอีกที คือ งานการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจะสำเร็จลุล่วงไปได้ก็ด้วยการประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในสังคม

“ ผู้เลี้ยง ”

ถาม ทำไมประเทศเราต้องให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ลี้ภัยจากการสู้รบ?

ตอบ เราคำนึงถึงหลักมนุษยธรรมและสิทธิมนุษยชน ในระยะ 30 ปีมานี้ มีคนจากประเทศเพื่อนบ้านลี้ภัยมาประเทศไทยจำนวนมาก ในอดีตมีผู้อพยพชาวเวียดนาม ลาว และกัมพูชาที่ลี้ภัยคอมมิวนิสต์ ปัจจุบันมีผู้ลี้ภัยจากการสู้รบในพม่า และนักศึกษาพม่าที่ลี้ภัยการเมืองมาตั้งแต่กรณี 8 สิงหาคม 2531 ซึ่งเป็นปัญหาและประเด็นการเมืองประการหนึ่งที่มีการถกเถียงบ่อยๆ ในประเทศไทย เพราะมุมมองต่อการจัดการแก้ไขปัญหาผู้ลี้ภัยดังกล่าวแตกต่างกันไปตามจุดยืนและทัศนคติของแต่ละคน อย่างไรก็ตาม แม้แต่การเรียกชื่อก็ยังเรียกไม่เหมือนกัน สหประชาชาติจะเรียกคนเหล่านี้ว่า “ผู้ลี้ภัย” แต่ทางรัฐบาลไทยจะเรียกว่า “ผู้อพยพ” เนื่องจากประเทศไทยยังไม่ได้ลงนามรับรองอนุสัญญาว่าด้วยสถานภาพของผู้ลี้ภัย พ.ศ. 2494

การยอมรับผู้ใดเป็น “ผู้ลี้ภัย” ไม่ว่าจะลี้ภัยทางการเมืองและการสู้รบ มีความหมายต่อการเคารพสิทธิของมนุษย์ขั้นพื้นฐานเพิ่มขึ้นมากกว่าการช่วยเหลือทางมนุษยธรรมของผู้อพยพและกินความที่กว้างกว่า คือ รวมถึงผู้ที่หลบหนีเข้ามาด้วยเหตุจากผลกระทบของสงครามหรือการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้วย อันเป็นหลักการสำคัญประการหนึ่งในการปฏิบัติต่อผู้ลี้ภัย

ทุกวันนี้ในประเทศไทยเรายังมีผู้ลี้ภัยจากพม่า ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชนชาติกะเหรี่ยง ไทยใหญ่ คะยา และก๊วยท้อยเข้ามาในพรมแดนเราอย่างต่อเนื่อง ชนกลุ่มน้อยเรียกร้องเพื่อให้ได้ปกครองตนเอง รัฐบาลทหารพม่าไม่ยอม ก็สู้รบกัน รัฐบาลพม่าโจมตีชนกลุ่มน้อย ชูตรีตแรงงาน บังคับต่างๆ นานา บังคับให้เป็นลูกหาบในสนามรบ บังคับให้ย้ายหมู่บ้าน ชนกลุ่มน้อยหนีภัยความตายเข้ามา เราก็ให้ความช่วยเหลือตามหลักมนุษยธรรม ให้ที่พักพิง ให้ปัจจัยสี่ อย่างที่มนุษย์พอจะดำรงชีพอยู่ได้ โดยกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้พิจารณาอนุญาต ให้องค์การระหว่างประเทศและองค์การพัฒนาเอกชนเข้าไปให้ความช่วยเหลือ เช่น ศูนย์พักพิงชั่วคราวบ้านต้นยาง อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี บ้านถ้ำหิน อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี นอกจากนี้ยังมีผู้ลี้ภัยที่อาศัยอยู่นอกพื้นที่พักพิงชั่วคราว (นอกค่าย) ถึงแม้ว่าการให้ความช่วยเหลือผู้ลี้ภัยจะเป็นภาระของเรา แต่สหประชาชาติก็ร่วมแบกรับภาระนี้อยู่ และบางครั้งบางครั้งจะสร้างความเสียหายให้เรา เช่น มีการตัดไม้ทำลายป่า ความมั่นคง โรคภัยไข้เจ็บ แต่เราจะละเลยไม่ช่วยเหลือเพื่อนร่วมโลก หรือผลักดันกลับไป ไปหาความตาย ความไม่มั่นคงในชีวิต เราก็คงไม่อยากให้เหตุการณ์เช่นนั้นเกิดขึ้น

ถาม เราควรจัดการกับผู้ลี้ภัยกันอย่างไรดี?

ตอบ ใช้หลายมาตรการควบคู่กันไป การให้ความช่วยเหลือผู้ลี้ภัยเป็นในฐานะเพื่อมนุษยธรรมโลก และที่สำคัญเป็นผู้ที่หมดหนทางไป เราควรให้พวกเขาอาศัยอยู่ ไม่ผลักดันกลับไปเผชิญอันตราย ให้ที่พักพิง บำบัดจิตใจ เป็นสิ่งที่เราหลีกเลี่ยงไม่ได้ รวมถึงสิทธิความเป็นมนุษย์ เช่น การศึกษาของบุตรหลาน การฝึกอาชีพ ฯลฯ

อย่างไรก็ตาม ในการแก้ไขปัญหาผู้ลี้ภัยจากพม่าอย่างยั่งยืนจะต้องมีข้อมูลจำนวนผู้ลี้ภัยทั้งในค่ายและนอกค่าย ข้อมูลที่เป็นทางการมีจำนวนแสนกว่าคนในพื้นที่พักพิงเก่าแห่งในสี่จังหวัด กาญจนบุรี ราชบุรี ตาก และแม่ฮ่องสอน แต่ข้อมูลที่ไม่ปรากฏยังมีอีกจำนวนเท่าใดทางการก็ไม่ทราบข้อมูลดังกล่าว ฐานข้อมูลบุคคลเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญทั้งในแง่ของการให้ความช่วยเหลือในฐานะเพื่อนมนุษย์ และในการควบคุมให้อยู่ในสายตาของเรา และมุ่งหาความร่วมมือจากนานาชาติในการช่วยเหลือฟื้นฟูการเมืองและสันติภาพในพม่า เมื่อใดที่พม่าสงบ ไม่รบกันทุกเมื่อเชื่อวัน การเมืองภายในตกลงกันได้ เมื่อนั้น ผู้ลี้ภัยทั้งหลายก็คงจะรีบกลับบ้านเกิดเมืองนอนของตน คงไม่มีใครอยากห่างไกลบ้านเกิดเมืองนอนของตน มาอยู่ในประเทศอื่นที่มีการดำรงชีวิตไม่เหมาะสมเท่าใดนัก

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ก็ได้ตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อศึกษากรณีปัญหาเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์ แรงงานต่างชาติ รวมถึงผู้ลี้ภัยด้วย โดยภารกิจด้านหนึ่งที่สำคัญก็คือ การเสนอแนะนโยบายด้านผู้ลี้ภัยต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รัฐบาล และรัฐสภา โดยเน้นมิติสิทธิมนุษยชนเป็นสำคัญ แต่ก็ไม่ใช่เลยแ่งมุมของความมั่นคงแต่อย่างใด

“ เสรีภาพในการชุมนุม ”

ถาม เสรีภาพในการชุมนุมมีความสำคัญอย่างไร?

ตอบ เพื่อรวมพลังแสดงความคิดเห็นและเรียกร้องความต้องการของพลเมือง โดยทั่วไป สิทธิขั้นพื้นฐานของคนเราในฐานะที่เป็นมนุษย์และพลเมืองที่จะทำให้เราดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างน้อยก็ต้องมีสิทธิในการแสวงหาและมีปัจจัยสี่ คือ ที่ดิน เครื่องนุ่งห่ม อาหารและยารักษาโรค ชาติสิ่งใดสิ่งหนึ่งชีวิตก็จะทุกข์ยากลำบาก ความเป็นมนุษย์ก็เหือดหาย แต่ชีวิตคนเราก็ไม่ได้มีแค่ปัจจัยสี่เท่านั้น ยังต้องมีปัจจัยเงื่อนไขอื่นอีกมาก แม้แต่จะแสวงหาหรือมีปัจจัยดังกล่าวคนเรายังจะต้องอาศัยเงื่อนไขสิ่งหนึ่ง คือ มีสิทธิเสรีภาพ ตั้งแต่สิทธิในชีวิตและร่างกาย สิทธิในทรัพย์สิน สิทธิในการศึกษา เรียนรู้ ไปถึงสิทธิทางการเมือง เช่น สิทธิในการเลือกตั้ง เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น เสรีภาพในการชุมนุม ฯลฯ

ในที่นี้ จะพูดถึงเฉพาะเสรีภาพในการชุมนุม ซึ่งถือเป็นสิทธิทางการเมืองประการหนึ่งของพลเมือง สิทธิประการนี้เริ่มมาจากความเป็นจริงง่ายๆ ว่า คนเรานั้นถ้าไม่มีปัญหา ความเดือดร้อนลำเค็ญ หรือถ้าไม่มีความคิดเห็น และความเรียกร้องต้องการใดๆ ก็คงไม่ไปชุมนุมกัน เพราะการไปชุมนุมต้องเสียเวลา เสียค่าเดินทาง ต้องตกฟ้าตกฝน ทั้งยังเสี่ยงจากการข่มขู่ คุกคาม และปราบปรามจากรัฐ แต่เนื่องจากการเสี่ยงเรียก

ร้องคนเดียวย่อมแผ่วเบา ไม่ดังเพียงพอที่รัฐบาล และสังคมจะสนใจรับฟังแก้ปัญหาให้ หรือจะก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ประชาชนผู้มีปัญหา ร่วมกันกลุ่มต่างๆ จึงต้องรวมพลังกัน การชุมนุมเป็นรูปแบบหนึ่งในการรวมพลังเพื่อแสดงออกถึงปัญหา ความคิดเห็น ให้ผู้ปกครองรับรู้และแก้ไขปัญหาที่ตนประสบอยู่

ในยุคปัจจุบันประเทศประชาธิปไตยทั่วโลกต่างยอมรับนับถือเสรีภาพประการนี้โดยนำมากำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ และกฎหมายว่าด้วยการชุมนุมในที่สาธารณะ ในประเทศไทยเรา รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน บัญญัติไว้ในมาตรา 44 ว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ...” รัฐและสังคมโดยเฉพาะรัฐบาล จะห้ามมิให้มีการชุมนุมของประชาชนกลุ่มใดๆ ไม่ได้ ในหลายประเทศ นอกจากไม่ห้าม ปิดกั้น ชัดขวางการชุมนุมแล้ว ยังอำนวยความสะดวก จัดหา เอื้ออำนวยต่อผู้ชุมนุม จัดเตรียมห้องสุขา ไฟฟ้า ประปาให้แก่ผู้ชุมนุม

แต่อีกด้านหนึ่ง ผู้ชุมนุมจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยเฉพาะจะต้องไม่รบกวนหรือกระทบกระเทือนสิทธิของประชาชนทั่วไปเกินความจำเป็น

ถาม ในประเทศไทยเรามีตัวอย่างการ
ละเมิดเสรีภาพในการชุมนุม หรือ
ไหม?

ตอบ มี การใช้เสรีภาพในการชุมนุมทางด้าน
การเมือง มีตัวอย่างของการชุมนุมเรียกร้องเพื่อ
แสดงออกซึ่งสังคมแห่งเสรีภาพมีหลายตัวอย่าง
กรณีคัดค้านโครงการท่อส่งก๊าซและโรงแยกก๊าซ
ไทย-มาเลเซีย ที่มีการเคลื่อนไหวคัดค้านอย่างต่อเนื่องด้วยเหตุผลโครงการนี้ขาดการมีส่วนร่วมของ
ประชาชนและการพิจารณาผลกระทบอย่างรอบ
ด้าน และมีการใช้กำลังรุนแรงถึงขั้นผู้มาชุมนุม
เลือดตกยางออก ก็เลยตอบได้ตำรวจได้เลือด
เช่นกัน กรณีการจัดกิจกรรมร่วมอดข้าวประท้วง
เพื่อเรียกร้องให้พม่าปล่อยตัวนางอองซาน ซูจี
ผู้นำพรรคสันนิบาตเพื่อประชาธิปไตยแห่งพม่า
(เอ็นแอลดี) ช่วงเดือนกันยายน 2546 ณ สวนลุมพินี
แต่เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยของสวนลุมพินี
ไม่ให้ใช้สถานที่ โดยอ้างว่าผู้บังคับบัญชาให้แจ้ง
ว่าห้ามทำกิจกรรมทางการเมือง นับเป็นการปิดกั้น
เสรีภาพของประชาชนในการชุมนุมโดยสงบ ชีวิต
คนไม่ได้เกิดมาเพื่อกิน อยู่ หลับ นอน เท่านั้น การ
แสดงออกซึ่งความเชื่อ อุดมการณ์ การเรียกร้อง
ก็สำคัญ ถ้าถูกปิดกั้น ความเป็นมนุษย์ก็ไม่สมบูรณ์
อีกตัวอย่างหนึ่งคือ การประชุมความร่วมมือทาง
เศรษฐกิจเอเชียแปซิฟิก หรือเอเปก ระหว่างวันที่
20-21 ตุลาคม 2546 นับเป็นการประชุมความร่วมมือ

มือทางเศรษฐกิจครั้งสำคัญที่ผู้นำระดับโลกจะมาหารือแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็นกัน และคงจะได้ข้อสรุปที่แหลมคม ก่อให้เกิดประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจอย่างยิ่งยวด การประชุมต้องเดินหน้าต่อไป แต่การประชุมเรียกร้องของประชาชนก็ต้องเดินหน้าต่อไปได้ ถ้าอยู่บนพื้นฐานของการชุมนุมอย่างสงบไม่ก่อให้เกิดความรุนแรง แม้ว่าผู้นำของประเทศไม่ได้ห้ามการชุมนุมเรียกร้อง แต่เป็นการขอร้องเพื่อให้เห็นแก่ความสงบและหน้าตาของบ้านเมือง อย่างไรก็ตามถ้ายึดหลักการของเสรีภาพเป็นตัวตั้ง ก็ควรให้ทางกลุ่มผู้ชุมนุมเรียกร้องเสรีภาพได้ต่อไป และสถานการณ์เช่นนี้ไม่ควรโจมตีกันเพื่อก่อให้เกิดความขัดแย้งรุนแรง เช่นว่ากลุ่มเคลื่อนไหวรับเงินต่างชาติก็เลยมาเคลื่อนไหวเพื่อเอาใจต่างชาติ การกล่าวอย่างนี้ไม่ก่อให้เกิดความสร้างสรรค์ในสังคมแต่อย่างใด

“ สิทธิของแรงงานข้ามชาติ ”

ถาม เราควรปฏิบัติและจัดการแรงงานต่างชาติดังไร?

ตอบ คำนี้ถึงมิตติสิทธิมนุษยชนควบคู่กันกับมิตติความมั่นคง เราเกิดมาและดำรงชีพอยู่ได้อย่างภาคภูมิใจก็ต้องทำงานไปด้วย ภายใต้โลกใบเดียวกันที่ระบบการสื่อสาร การเดินทางเชื่อมโยงถึงกันได้ได้อย่างสะดวกรวดเร็ว และการคาดหวังรายได้อย่างเป็นทางการเป็นกอบเป็นกำ ก็มีการเคลื่อนย้ายแรงงานข้ามพรมแดนไปมาเป็นจำนวนมาก ประเทศไทยก็เช่นเดียวกัน มีทั้งแรงงานไทยที่ไปขุดทองในต่างแดนหวังรายได้จำนวนมากเพื่อดำรงชีพ และแรงงานต่างชาติที่ข้ามมาขุดทองในประเทศไทย ก็คือมีทั้งแรงงานไทยไปนอกและมีแรงงานจากต่างประเทศเข้ามาในประเทศไทย แรงงานจากประเทศไทยที่ไปทำงานต่างประเทศ เราก็อยากให้ประเทศนั้นๆ ปฏิบัติต่อพวกเขาเหมือนเป็นมนุษย์ ไม่ใช่สัตว์หรือสิ่งของ หวังใจให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีอย่างที่มนุษย์ควรจะได้รับ อย่างน้อยที่สุดก็ปัจจัยสี่ ที่ดิน เครื่องนุ่งห่ม อาหารและยารักษาโรค รวมถึงการคุ้มครองในชีวิต ร่างกายและทรัพย์สินของพวกเขาด้วย ในทางกลับกัน แรงงานต่างชาติที่เข้ามาในประเทศไทย โดยเฉพาะจากประเทศพม่า ลาว กัมพูชา ซึ่งมีจำนวนมากที่สุด เข้ามาขุดทองในประเทศไทย ถ้ามองในแง่มุมมองของความเป็นมนุษย์ รัฐไทยก็ควรดูแลพวกเขาเช่นกัน ทั้งในด้านปัจจัยสี่ และคุ้มครองสิทธิในชีวิต ร่างกายและ

ทรัพย์สิน ถ้าเกิดคดีความขึ้นมา ประเทศไทยก็ต้องดำเนินการสืบสวนสอบสวนและให้ความยุติธรรมอย่างเต็มที่และจริงจัง อย่างไรก็ตาม มิติด้านความมั่นคงของรัฐก็คงจะละเลยไปไม่ได้ การควบคุมแรงงานข้ามชาติ การเก็บข้อมูลแรงงานว่ามีจำนวนเท่าใด การหาทางควบคุมพลเมืองด้วยการส่งเสริมการคุมกำเนิดก็ต้องกระทำไป โดยหาสมดุลกับมิติสิทธิมนุษยชน ซึ่งตรงนี้ก็ค่อนข้างยากลำบากในการหาจุดพอดีไม่ให้เน้นหนักไปในทางใดทางหนึ่งจนมากเกินไป อาจมีคำถามว่าทำไมต้องไปให้การคุ้มครอง ดูแล เลี้ยงดูกลุ่มแรงงานต่างชาติด้วย ค่าตอบก็คือว่า เขาเป็นคนเหมือนเรา เราหวังให้แรงงานไทยที่ไปต่างแดนได้รับการดูแล ก็เช่นเดียวกันกับแรงงานที่เข้ามาในบ้านเรา นอกจากนี้ แรงงานต่างชาติเป็นประโยชน์ต่อระบบเศรษฐกิจไทย มีงานจำนวนมากที่แรงงานไทยไม่ทำ อาทิ ลูกเรือประมง ถ้าขาดแรงงานเหล่านี้เศรษฐกิจไทยจะเสียหาย

ถาม ในประเทศไทยเรามีปัญหาที่กระทบต่อแรงงานข้ามชาติหรือไม่ อย่างไร?

ตอบ มีปัญหาหลายกรณีและหลายลักษณะ ยังมีนายจ้างบางส่วนที่ยังเก็บบัตรอนุญาตทำงานของแรงงานข้ามชาติไว้ที่ตนเอง ซึ่งทำให้แรงงานข้ามชาติหลายๆ คนไม่ได้พกบัตรอนุญาตทำงานหรือได้รับเพียงสำเนาใบอนุญาตที่นายจ้างจัดการให้เท่านั้น ซึ่งทำให้เมื่อมีการดำเนินการจับกุม

แรงงานเหล่านี้ก็จะกลายเป็นผู้กระทำผิดกฎหมาย และถูกส่งกลับ การไม่จ่ายค่าแรงให้แก่แรงงานข้ามชาติตามกฎหมายแรงงานไทย เห็นกันอยู่ทั่วไป เจ้าหน้าที่รัฐและนายทุนจำนวนมากต่างก็เห็นว่าไม่ควรปฏิบัติตามกฎหมายแรงงานที่ต้องจ่ายตามค่าแรงขั้นต่ำที่กำหนดไว้ เมื่อเกิดกรณีแรงงานพม่าเรียกร้องให้นายจ้างปฏิบัติตามกฎหมายแรงงาน แต่นายจ้างไม่ยอมจึงไล่คนงานออกจากงาน และส่งผลกระทบคือหน่วยงานรัฐก็ต้องส่งตัวกลับประเทศพม่า ทั้งๆ ที่เรื่องยังขึ้นโรงขึ้นศาลอยู่ ปัญหาที่ประสบมากคือ แรงงานต่างชาติต้องทำงานที่มีชั่วโมงยาวนาน อาทิ ต้องทำงานตั้งแต่เวลา 08.00-23.00 น. อัตราค่าจ้างทำงาน 08.00-17.00 น. จะได้ค่าจ้างประมาณ 50-55 บาท เฉลี่ยแล้วตกเดือนละประมาณ 1,500-2,000 บาท และถ้าทำงานล่วงเวลา 18.00-23.00 น. จะได้ค่าจ้างชั่วโมงละ 5 บาท แต่ก็มีบางคืนที่แรงงานถูกบังคับให้ทำงานล่วงเวลาจนถึงตี 2 หรือตี 3 ส่วนเรื่องค่าข้าวและที่พัก โรงงานจะตัดเงิน 200 บาท/เดือน รวมทั้งหักเงิน 3 เพอร์เซ็นต์ เป็นค่าภาษีที่พักอาศัย และสภาพในที่ทำงานสกปรกมาก ณ วันนี้มีกรณีตัวอย่างแรงงานในโรงงานแห่งหนึ่ง ที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก จำนวน 20 คน กำลังรอกการตัดสินจากศาลแรงงานด้วยความหวังที่จะได้รับความยุติธรรมจากกฎหมายแรงงานไทย คือได้รับค่าแรงขั้นต่ำตามระยะเวลาที่ทำงานตามกฎหมายไทย ซึ่งก็คงต้องติดตามกันต่อไปว่าจะได้รับความยุติธรรมมากน้อยเพียงใด

“การเลือกปฏิบัติ”

ถาม การเลือกปฏิบัติส่งผลกระทบต่อเรา
และสังคมอย่างไร?

ตอบ ทำให้ผู้ด้อยโอกาสขาดโอกาสในการพัฒนาตนเอง และมีชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มนุษย์เราเลือกเกิดไม่ได้ เกิดมาไม่เป็นที่ก็เป็นชาย คนสูง คนต่ำ ดำ ขาว สวย งาม หล่อเหลา อ้วน ผอม พิกัด เกิดเป็นชนชาตินั้น ชนชาตินี้ มีภาษา ศาสนา วัฒนธรรม ฯลฯ แตกต่างกันไป ลักษณะและสภาพดังกล่าวส่วนใหญ่ไม่อาจเปลี่ยนแปลงได้ง่าย แม้แต่ละคนและสังคมจะพัฒนายกระดับไปเช่นไร ทุกคนจะต้องยอมรับความเป็นจริงอันนี้ แต่ทว่าจะต้องไม่ถือเอาความแตกต่างดังกล่าวเป็นสาเหตุในการจำกัดสิทธิเสรีภาพ กีดกัน และเลือกปฏิบัติทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ดังที่รัฐและสังคมทั่วโลกดำเนินมานับพันๆ ปี รัฐและสังคมสมัยใหม่จะต้องสร้างความเสมอภาค ขจัดการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมทุกรูปแบบ เพื่อเปิดโอกาสให้ทุกคนดำรงชีวิต มีการศึกษาเล่าเรียน และการประกอบอาชีพ และมีชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี ความคิดและหลักการนี้ได้รับการยอมรับมากยิ่งขึ้นในประเทศไทยเรา และที่สำคัญ ได้ถูกตราไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 30 ว่า "...ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพ

ทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญจะกระทำมิได้..."

ดังนั้น การที่ส่วนราชการหรือภาคเอกชน มีกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือการกระทำอันเป็นการเลือกปฏิบัติโดยเห็นว่าบุคคลแก่เกินไป ตีแยกเกินไป อ้วนเกินไป มีรูปร่างที่พิการ เป็นหญิง เป็นคนต่างด้าว พุทธ คริสต์ อิสลาม ฯลฯ อย่างไม่เป็นธรรม จึงขัดรัฐธรรมนูญ ทั้งยังเป็นการซ้ำเติมคนที่เกิดมาไม่สมบูรณ์เท่าคนอื่น และยังเป็นการปิดกั้นโอกาสในการได้พัฒนาตนเองและชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี มีคุณค่าในความเป็นคน

ถาม **ที่ผ่านมามีการเลือกปฏิบัติเกิดขึ้นในบ้านเราบ้างหรือไม่?**

ตอบ มีหลายกรณี เช่น การเลือกปฏิบัติต่อคนพิการ ในสังคมไทยยังมีการเลือกปฏิบัติหรือลู่มเลียงต่อการเลือกปฏิบัติอย่างต่อเนื่องในหลายลักษณะด้วยเหตุต่างๆ กันไป โดยเฉพาะในการเข้าศึกษาเล่าเรียน การทำงาน การดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ยกตัวอย่างเช่น คนพิการที่ควรจะได้เรียนร่วมกับเด็กนักเรียนที่ไม่พิการ ไม่ได้รับโอกาสในการเข้าเรียนร่วมกับนักเรียนที่ไม่พิการ โดยทางสถานศึกษาหรือโรงเรียนอ้างว่าไม่มีความพร้อมในด้านคน เงิน

การจัดการ ทำให้เด็กพิการขาดโอกาสในการพัฒนาตัวเอง หรือในด้านการทำงาน คนพิการที่มุ่งมั่น มีความสามารถ มีความรู้ แต่กลับไม่ได้รับโอกาสในด้านการทำงาน เช่น คนพิการไม่ได้รับโอกาสในการสอบเป็นผู้ช่วยผู้พิพากษา โดยอ้างเหตุแห่งความพิการ มีร่างกายที่ไม่เหมาะสม การไม่ได้รับโอกาสเช่นนี้ เป็นการบั่นทอนความรู้สึกของผู้ที่พิการที่ขาดโอกาสทางสังคมอยู่แล้วให้ลดน้อยถอยลงไป ทั้งๆ ที่ควรส่งเสริมและให้โอกาสผู้พิการ และควรเสริมแรงหรือให้แต้มต่อแก่คนพิการมากๆ ด้วยซ้ำไป ถึงแม้คนพิการจะมีอุปสรรคบ้างในการไปปฏิบัติงานในพื้นที่ แต่ถ้าไม่เป็นอุปสรรคมากนักต่อการทำงานก็ควรให้โอกาสพวกเขาเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมโดยไม่ต้องให้คนพิการต้องเป็นภาระกับสังคมและทำให้พวกเขาารู้สึกว่าตัวเองมีคุณค่ายิ่งขึ้น

ผศ.จรัล ดิษฐาอภิชัย

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

เลขที่ 422 ถนนพญาไท (เชิงสะพานหัวช้าง)
เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ

ตู้ ปณ. 400 ปณจ. รongเมือง กรุงเทพฯ 10330

โทรศัพท์ 0-2219-2982

โทรสาร 0-2219-2940

สายด่วน 1377

E-mail : help@nhrc.or.th

Website : www.nhrc.or.th

สถาบันนโยบายศึกษา

Institute of Public Policy Studies (IPPS)

สถาบันนโยบายศึกษา (Institute of Public Policy Studies) เป็นองค์กรอิสระที่ดำเนินงานภายใต้มูลนิธิส่งเสริมนโยบายศึกษา (Foundation for the Promotion of Public Policy Studies) ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากมูลนิธิคอนราด อาเดนาวร์ (Konrad Adenauer Foundation) แห่งประเทศสาธารณรัฐเยอรมัน นับแต่ก่อตั้งจนถึงปัจจุบัน

กำเนิด

สถาบันนโยบายศึกษาก่อกำเนิดในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2528 โดยมีจุดเริ่มต้นจากโครงการศึกษานโยบายสาธารณะภายใต้สมาคมสังคมนศาสตร์แห่งประเทศไทย ต่อมาสถาบันฯ ได้แยกตัวออกจากการบริหารงานของสำนักเลขาธิการสมาคมสังคมนศาสตร์ภายใต้ชื่อ “โครงการศึกษาสาธารณะ” โดยมี ศ.ดร.สมศักดิ์ ชูโต เป็นผู้อำนวยการ และ ศ.ดร.ชัยอนันต์ สมุทวณิช เป็นผู้อำนวยการร่วม

ปัจจุบัน สถาบันนโยบายศึกษามี ศ.ดร.ชัยอนันต์ สมุทวณิช เป็นประธานและมีผู้บริหารร่วมสองคน คือ นางยศวดี บุญเกียรติ และ นางทิพย์พาพร ตันติสุนทร

วัตถุประสงค์

สถาบันนโยบายศึกษาเป็นองค์กรเอกชนที่ดำเนินกิจกรรมโดยไม่มุ่งหวังผลกำไร มีวัตถุประสงค์ที่จะดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับนโยบายสาธารณะ โดยมีการทำกิจกรรมในรูปแบบของการสัมมนา การวิจัย ผลิตสื่อและสิ่งพิมพ์ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจในการเมืองระบอบประชาธิปไตยตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ
2. จัดกิจกรรม สนับสนุนการวิจัย ผลิตสื่อต่างๆ เพื่อนำเสนอทางเลือกเชิงนโยบายที่เกี่ยวข้องกับแนวทางในการปฏิรูปการเมืองและการกระจายอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นสามารถปกครองตนเองได้
3. เพื่อสนับสนุนการพัฒนาสถาบันตัวแทนประชาชนและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกระบวนการกำหนดนโยบายในทุกๆ ระดับ
4. เพื่อการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร กิจกรรมนโยบายสาธารณะและสนับสนุนการศึกษาทางการเมืองในเรื่องนิติบัญญัติและการบริหาร ตลอดจนแง่มุมอื่นๆ ของสังคมประชาธิปไตย

กิจกรรม

สถาบันนโยบายศึกษา มีการดำเนินงานในรูปการจัดกิจกรรม 4 รูปแบบใหญ่ๆ คือ

1. **การจัดสัมมนาและฝึกรอบรม** เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยน แสดงความคิดเห็นและถกเถียงระหว่างกลุ่มตัวแทนต่างๆ ของสังคม ต่อประเด็นนโยบายสาธารณะที่สำคัญ ของรัฐบาล ที่มีผลกระทบต่อประชาชนโดยรวม อีกทั้งยังเป็นเวทีในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่สำคัญจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อประชาชน ไม่ว่าจะเป็นสถาบันรัฐสภาและกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ ของสังคม สถาบันฯ ถือเป็นหน้าที่ที่จะให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่เกิดขึ้น โดยผ่านทาง การจัดสัมมนา ดังนั้นผู้เข้าร่วมการสัมมนาของทางสถาบันฯ จะไม่เสียค่าใช้จ่ายแต่อย่างใด

2. **วิจัย** สถาบันนโยบายศึกษา ได้ให้การสนับสนุนแก่นักวิชาการและนักวิจัยในการศึกษาวิจัยเชิงนโยบายในเรื่องต่างๆ ที่จะมีผลกระทบต่อสาธารณชน ผลงานสำคัญ ที่ผ่านมามี อาทิเช่น การกระจายอำนาจการปกครองส่วนท้องถิ่น การปฏิรูปการเมือง พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารฯ ฯลฯ ซึ่งผลของงานวิจัยดังกล่าวได้มีส่วนสำคัญยิ่งในการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาทางการเมืองของประเทศ

3. **สิ่งพิมพ์** สถาบันนโยบายศึกษา ได้ทำจดหมายข่าวรายเดือนเป็นประจำตั้งแต่ “ผู้แทนราษฎร” ในปี พ.ศ. 2529 ซึ่งในต้นปี พ.ศ. 2533 ได้เปลี่ยนเป็น “จดหมายข่าวปฏิรูปการเมือง

เมือง” และปัจจุบัน คือ จดหมายข่าว “ปฏิรูปการเมือง-กระจายอำนาจ” เนื้อหาสาระของจดหมายข่าวของสถาบันฯ คือ การนำเสนอการเปลี่ยนแปลงด้านการบริหารและกฎหมายการกระจายอำนาจและการปกครองส่วนท้องถิ่น นอกจากนี้ สถาบันฯ ยังจัดพิมพ์หนังสือ เอกสารนโยบาย เอกสารข้อมูล เอกสารวิจัย เอกสารสัมมนาต่างๆ อีกมากมายเป็นประจำทุกปี

4. สื่อการศึกษา สถาบันนโยบายศึกษา ได้จัดทำสื่อในหลายรูปแบบเพื่อเป็นสื่อให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชนได้มากขึ้น

- โครงการศึกษานโยบายสาธารณะทางวิทยุ ดำเนินรายการทางวิทยุกระจายเสียง อ.ส.ม.ท. เอ.เอ็ม. 1494 เป็นประจำสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ทุกวันเสาร์ ออกอากาศระหว่างเวลา 17.00-18.00 น. โดยผู้ดำเนินรายการ คือ ศ.ดร.สมศักดิ์ ชูโต ผลผลิตของรายการวิทยุได้ถูกรวบรวมบันทึกไว้เป็นเทปคาสเซตและซีดีรอม โดยจัดตั้งเป็น “ธนาคารเสียง”

- ธนาคารเสียง (Digital Voice Bank) เป็นการรวบรวมข้อมูลเสียงของบุคคลต่างๆ ในหัวข้อที่น่าสนใจไว้เพื่อใช้ประโยชน์ในการค้นคว้า อ้างอิง ข้อมูลเหล่านี้ถือเป็นหลักฐานชั้นต้นทางประวัติศาสตร์ที่จะเป็นประโยชน์ยิ่งในการก่อตั้งห้องสมุดเสียง ธนาคารเสียงแบ่งออกเป็น 18 ภาค ได้แก่ 1) สถาบันพระมหากษัตริย์ 2) กฎหมาย 3) การเมือง 4) การเมืองต่างประเทศ 5) องค์การระหว่างประเทศ 6) ราชการ 7) เศรษฐกิจ 8) การเกษตรและประมง 9) การท่องเที่ยวและการส่งออก 10) สังคม 11) สิ่งแวดล้อม 12) กรุงเทพมหานคร 13) วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 14) การศึกษา 15) ศิลปะ 16) ศาสนา 17) กีฬา และ 18) ทั่วไป

- ปฏิทินประวัติศาสตร์ทางการเมืองและเกมการเมือง เช่น เกมวงเวียนประชาธิปไตย ไฟการเมือง ปฏิทินรัฐธรรมนูญไทย และเกมเลือกตั้ง เป็นผลงานของสถาบันนโยบายศึกษาในการสร้างสรรค์มิติใหม่ในการให้ความรู้ทางการเมืองแก่เยาวชน และบุคคลทั่วไป

- เว็บไซต์ของสถาบันนโยบายศึกษาเป็นสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่นำเสนอจดหมายข่าวรายเดือน บทความเด่น รายการวิทยุประจำเดือน ที่มีทั้งภาษาไทยและอังกฤษ ซึ่งท่านผู้ใช้อินเทอร์เน็ตสามารถเข้าชมได้โดยผ่านเว็บไซต์ <http://www.fpps.or.th>

สิ่งพิมพ์สถาบันนโยบายศึกษา

Policies of Thai Political Parties in the	50	บาท
General Election (1995)		
Kiratipong Naewmalee, Nattaya Kuanrak, Prachak Kongkirati, Win Phromphaet (Translated and edited by Santhad Atthaseree, David Peters, Parichart Chotiya)		
ผ่าทางตันการเมืองไทย (2538)	-	
ชัยอนันต์ สมุทวณิช		
เทศบาลในบริบทการกระจายอำนาจแห่งยุคสมัย (2538)	-	
ชัยอนันต์ สมุทวณิช		
ปาริชาติ ไชติยะ		
อนาคตการเมืองไทย (พิมพ์ครั้งที่ 3 2541)	-	
ชัยอนันต์ สมุทวณิช		
สื่อมวลชนไทยกับการผลักดันนโยบาย (2539)	-	
Policy Advocacy and the Media in Thailand		
ดันแคน แมคคาร์โก (Duncan McCargo) รมัยมาศ โบว์ร่า (Ramaimas Bowra)		
แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิรูปการเมือง (2540)	80	บาท
อัษฎางค์ ปาณิกบุตร		
แนวทางการยกเครื่องรัฐสภาไทย (2540)	-	
จรัล ดิษฐาอภิชัย		
รัฐธรรมนูญประเทศตะวันตกและไทย : กรณีศึกษาทาง ประวัติศาสตร์และกฎหมาย (พิมพ์ครั้งที่ 2 2540)	-	
วิชัย ต้นศิริ		
ขอตเกิร์ตรัฐธรรมนูญไทย (2540)	-	
เชาวนะ ไตรมาศ		

พรรคการเมือง : ภูมิหลังทางโครงสร้าง-หน้าที่ และพัฒนาการทางสถาบัน (2540) เชาวนะ ไตรมาศ	-
ถกรัฐธรรมนูญ 2540 (2540) นันทวัฒน์ บรมานันท์	-
Thai Constitutions in Brief (1997) Parichart Siwaraksa, Chaowana Traimas, Ratha Vayagool	50 บาท
รัฐมนตรีพันธุ์ใหม่ : บริหารบ้านเมืองอย่างไร ให้ถูกใจประชาชน (2541) เชาวนะ ไตรมาศ	-
เปรียบเทียบนโยบาย 4 รัฐบาล (พิมพ์ครั้งที่ 2 2541) ปาริชาติ ศิวรักษ์	60 บาท
กรอบนโยบายแม่บทของพรรคการเมืองไทยยุคใหม่ (2541) เชาวนะ ไตรมาศ	50 บาท
100 ปี แห่งการปฏิรูประบราชการ วิวัฒนาการของอำนาจรัฐ และอำนาจการเมือง (พิมพ์ครั้งที่ 3 2541) ชัยอนันต์ สมุทวณิช	-
กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญฝรั่งเศส : ข้อคิดเพื่อการปรับปรุง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญไทย (2541) นันทวัฒน์ บรมานันท์	160 บาท
บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญกับการปฏิรูปการเมือง (2541) นันทวัฒน์ บรมานันท์	60 บาท
ปฏิรูปประเทศไทย...จากวิกฤตสู่สหัสวรรษใหม่ (2541) วุฒิพงษ์ เปรียบจรรย์วัฒน์	-
มาตรการทางกฎหมาย ในการเสริมสร้างเสถียรภาพรัฐบาล (2541) มานิตย์ จุมปา	60 บาท

ทฤษฎีใหม่ : มิติที่ยิ่งใหญ่ทางความคิด (2541)	70	บาท
ชัยอนันต์ สมุทวณิช		
ข้อมูลพื้นฐาน 66 ปี ประชาธิปไตยไทย (2541)	150	บาท
เชาวนะ ไตรมาศ		
ศักยภาพทางการคลังของ อบต. (2541)	130	บาท
จรัส สุวรรณมาลา		
ประชารัฐกับการเปลี่ยนแปลง (พิมพ์ครั้งที่ 2 2543)	130	บาท
ชัยอนันต์ สมุทวณิช		
Portfolio Government และ Multiple Legislative Processes	20	บาท
ข้อเสนอในการออกแบบระบบการเมืองและการบริหารใหม่ (2542)		
ชัยอนันต์ สมุทวณิช		
ซ้ำและ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ (2542)	-	
วุฒิพงษ์ เปรียบจริยวัฒน์		
แปรรูปรัฐวิสาหกิจอย่างไร... โดยไม่ต้องขายประเทศ (2542)	-	
วุฒิพงษ์ เปรียบจริยวัฒน์		
การเลือกตั้งและพรรคการเมือง : บทเรียนจากเยอรมัน (2542)	120	บาท
บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ		
การเลือกตั้งแบบใหม่ : ทำไมคนไทยต้องไปเลือกตั้ง (2542)	50	บาท
เชาวนะ ไตรมาศ		
บทบาทใหม่ของข้าราชการไทย : ในบริบทของรัฐธรรมนูญ ปัจจุบัน (2542)	50	บาท
เชาวนะ ไตรมาศ		
องค์กรชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล (2542)	80	บาท
นนท์วัฒน์ บรรมานันท์		
ความเข้าใจเรื่องการปกครองท้องถิ่น (พิมพ์ครั้งที่ 2 2543)	70	บาท
สนธิ จรอนันต์		

ก้นดักของสงครามความเปลี่ยนแปลง : ทางเลือกและทางรอด ของสังคมการเมืองไทยในสหัสวรรษใหม่ (2543) เชาวนะ ไตรมาศ	70 บาท
เลือกตั้งอย่างไรคนไทยและประเทศจึงไม่เสียโอกาส (2543) เชาวนะ ไตรมาศ	50 บาท
การใช้กลไกรัฐธรรมนูญสำหรับประชาชน (2545) เชาวนะ ไตรมาศ	80 บาท
Thailand : State-Building, Democracy and Globalization (2002) Chai-Anan Samudavanija	210 บาท
รัฐบาลทำงานอย่างไร (พิมพ์ครั้งที่ 2 2546) สนิท จรอนันต์	120 บาท
นิติรัฐกับประชาสังคม (2546) นันทวัฒน์ บรรมานันท์	210 บาท
สิ่งแวดล้อมกับความมั่นคง : ความมั่นคงของรัฐกับ ความไม่มั่นคงของราษฎร (2546) ชัยอนันต์ สมุทวณิช กุสุมา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา	150 บาท
อนาคตที่โล่งสำหรับประเทศไทย : แนวโน้มของโลก สังคม เศรษฐกิจ การเมือง กับอนาคตของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2546) ดิเรกพัฒน์ วิสัยทอง ชัยอนันต์ สมุทวณิช และคณะ	150 บาท
คู่มือสิทธิมนุษยชน ฉบับพลเมือง (2546) จรัล ดิษฐาอภิชัย	185 บาท

สื่อความรู้ทางการเมืองของสถาบันนโยบายศึกษา

วงเวียนประชาธิปไตย	80 บาท
แผนที่เส้นทางประชาชน-ถนนประชาธิปไตย	25 บาท
Road of Democracy Map	40 บาท
ไฟการเมือง	100 บาท
เกมการเมือง (Political Monopoly)	200 บาท
เกมเลือกตั้ง	200 บาท
ปฏิทินรัฐธรรมนูญไทย 2475-2545	50 บาท
ธนาคารเสียง (Digital Voice Bank)	- บาท

สนใจกรุณาติดต่อ : สถาบันนโยบายศึกษา
 เลขที่ 99/146 ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว
 เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900
 โทรศัพท์ 0 2941 1832-3
 โทรสาร 0 2941 1834
 e-mail : ipps@ksc.th.com

ประวัติ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ จรัล ดิษฐาอภิชัย

การศึกษา

ปริญญาตรี รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปริญญาโท คณะภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์และวิทยาศาสตร์แห่งชีวิต มหาวิทยาลัยปารีส

ประกาศนียบัตรวิชาการชั้นสูงทางปรัชญา (การเมือง) มหาวิทยาลัยปารีส 1 (ซอร์บอน)

ตำแหน่งปัจจุบัน

- กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตั้งแต่ พ.ศ. 2544-ปัจจุบัน
- รองประธานมูลนิธิพัฒนาประชาชน ตั้งแต่ พ.ศ. 2545-ปัจจุบัน
- กรรมการมูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัย ตั้งแต่ พ.ศ. 2541-ปัจจุบัน

ประสบการณ์การทำงานที่ผ่านมา

- ที่ปรึกษาองค์การเอกชนช่วยเหลือทางกฎหมายของกัมพูชา (Legal Aid of Cambodia) ตั้งแต่ พ.ศ. 2538
- นักวิชาการ ประจำคณะกรรมาธิการยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน พ.ศ. 2539-2540
- กรรมการแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดทำนโยบายและแผนปฏิบัติการแม่บท ด้านสิทธิมนุษยชน แต่งตั้งโดยนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2541-2543
- ประธานสมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน พ.ศ. 2542-2544
- กรรมการสิทธิมนุษยชน สภาทนายความแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2542-2544

ผลงานทางวิชาการ

- รายงานวิจัย “แนวทางยกเครื่องรัฐสภาไทย”
- รายงานวิจัย “การจัดตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ”
- รายงานวิจัย “แนวทางการจัดทำประชาพิจารณ์ในสังคมไทย”
- หนังสือ “การปฏิวัติฝรั่งเศส”
- หนังสือ “จากราชดำเนินถึงเขตกอง วันที่สิทธิมนุษยชนไร้พรมแดน”
- หนังสือ “ก่อนจะถึง 14 ตุลา”

กิจกรรมทางสังคม

- เข้าร่วมการรณรงค์ เพื่อประชาธิปไตยและสิทธิมนุษยชน ในประเทศพม่า กัมพูชา อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฯลฯ พ.ศ. 2536-2543
- ประชุมปฏิบัติร่างหลักสูตรการศึกษาสิทธิมนุษยชน ณ กัวลาลัมเปอร์ จัดโดย Forum Asia เดือนพฤษภาคม 2536
- ประชุมรับรองกฎหมาย ว่าด้วยสิทธิมนุษยชนเอเชีย จัดโดย คณะกรรมาธิการสิทธิมนุษยชน เอเชีย (องค์การเอกชน) ณ ฮองกง เดือนกันยายน 2537
- ประชุมเตรียมการรณรงค์ เพื่อขจัดความยากจนและการกีดกันทางสังคม จัดโดยสภายุโรป ณ สตราสบูร์ก ฝรั่งเศส วันที่ 16 มีนาคม 2541
- ประชุมโลกว่าด้วยสิทธิมนุษยชนในโอกาสครบรอบ 50 ปี ของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ณ กรุงปารีส ระหว่างวันที่ 8-12 ธันวาคม 2541
- ประชุมปฏิบัติการ ครั้งที่ 7 ว่าด้วยความร่วมมือเพื่อส่งเสริมและปกป้องสิทธิมนุษยชนใน เอเชีย-แปซิฟิก จัดโดย สำนักงานข้าหลวงใหญ่ด้านสิทธิมนุษยชนสหประชาชาติ ณ กรุงนิวเดลี ประเทศอินเดีย ระหว่างวันที่ 16-19 กุมภาพันธ์ 2542
- ดูแลคณะกรรมการธิการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ณ ประเทศออสเตรเลีย ระหว่างวันที่ 12-20 ตุลาคม 2542

About the Book

Human Rights : The Citizenship Edition

By **Jarun Ditapichai**

Since January 2007, IPPS monthly newsletter publishes short and easy-to understand articles on HUMAN RIGHTS AND LIBERTIES written by a Human Rights Commissioner, Associate Professor Jarun Ditapichai, in order to promote better understanding and strengthen human rights, the first ever and officially recognizes in the Thai society by promulgation of the 1997 Constitution. Those articles were compiled and enriched with graphic to capture attention of the target readers- common people or the citizen of Thailand..

The first few chapters reveal how human rights basically get involved with the people and what public rights had been violated and abused in the past. The rights to express one's opinion, the most important of all rights, was added in the following chapter and the author then discloses other forms of human rights and liberties one-by-one each clearly detailed with explanation and examples. And last but not least information on state mechanism on protection of human rights were also included in similar format of questions and answers.

ในสังคมและประเทศที่ทุกคนต่างเคารพศักดิ์ศรี
ความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพซึ่งกันและกัน
เช่น สามีเคารพสิทธิของภรรยา ภรรยาเคารพ
สิทธิของสามี ข้าราชการเคารพสิทธิของ
ประชาชน ประชาชนเคารพสิทธิของข้าราชการ
นายจ้างเคารพสิทธิของลูกจ้าง ลูกจ้างเคารพ
สิทธิของนายจ้าง พ่อค้าเคารพสิทธิของผู้บริโภค
ผู้บริโภคเคารพสิทธิของพ่อค้า ฯลฯ สังคมและ
ประเทศนั้นจะไม่มีปัญหาความขัดแย้ง แย่งชิง
ข่มเหง รังแก เอาเปรียบซึ่งกันและกัน
หรือหากมีก็จะน้อยและแก้ไขได้ง่าย

